

CRONICA

SĂPTĂMINAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL VI • Nr. 33 (288) • SIMBĂTA 14 VIII 1971 • 12 PAGINI 1 LEU

SCÎNTEIA — 40 de ani în slujba politicii partidului

La 15 august aniversăm împlinirea a patru decenii de la apariția „Scînteii”, organul de presă al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Presa comunistă din țara noastră, în fruntea căreia s-a situat și se situează necontenit „Scînteia”, a reprezentat o redutabilă armă a partidului în marea luptă de eliberare socială și națională a poporului român, pentru instaurarea puterii clasei muncitoare și a aliaților săi, fiind un puternic instrument în lupta pentru construcția desfășurată a socialismului în patria noastră. Evoluția presei comuniste din România este strîns legată de istoria mișcării noastre muncitorești revoluționare, de istoria Partidului Comunist Român, fiind parte integrantă a acestora.

Încă de la înființarea sa, Partidul Comunist Român a acordat o mare importanță problemelor presei. La Congresul din mai 1921, unul din punctele de pe ordinea de zi s-a intitulat „Presa și propaganda”. Ziarul partidului, „Socialismul”, precum și celelalte publicații comuniste care au apărut în această perioadă au avut ca principale preocupări problemele întăririi organizatorice a partidului, lupta împotriva exploatării burghezo-moșierești, intensificarea acțiunilor pentru realizarea unității clasei muncitoare și organizarea proletariatului român în vederea îndeplinirii obiectivelor sale revoluționare. O dată cu ilegalizarea P.C.R. în anul 1924, a fost suprîmată și presa de partid. Dar activitatea militantă a partidului nostru nu a putut fi înăbușită. „Partidul Comunist — se spunea într-un număr ilegal al „Socialismului” — trăiește și va trăi! Alungat de la suprafața legalității, el va continua și în ilegalitate lupta, lărgindu-și activitatea și organizația, adîncindu-și rădăcinile în masele poporului muncitor”. Cu toate condițiile grele din ilegalitate, Partidul Comunist Român a lărgit necontenit rețeaua organelor sale de presă. Conduse de partid, publicațiile ilegale și legale s-au aflat în permanență în miezul evenimentelor, au apărut cu consecvență interesele vitale ale poporului muncitor, făcînd o intensă educație politică celor mai largi mase de oameni ai muncii.

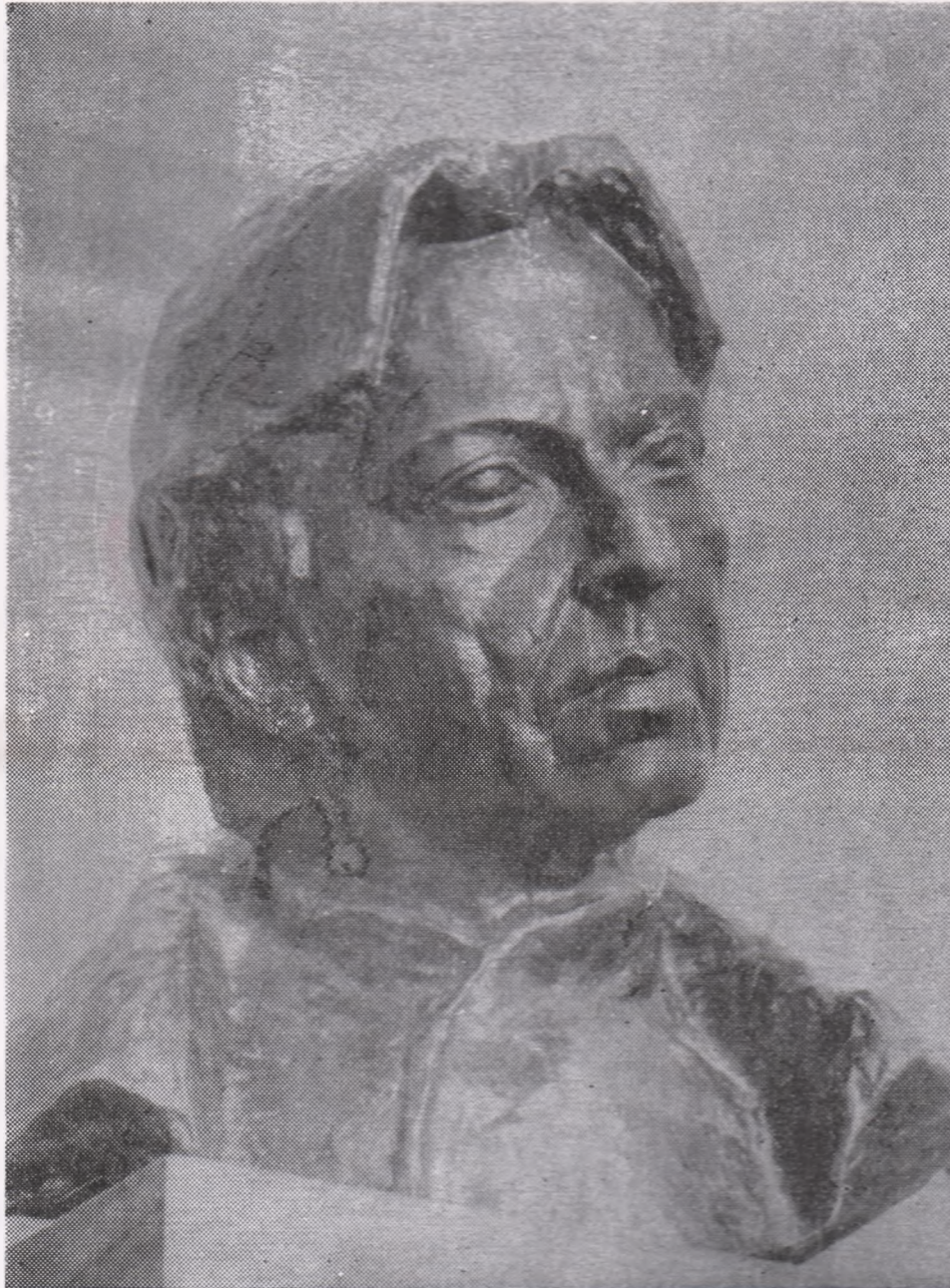
Anii crizei economice din 1929—1933 au declanșat un puternic avînt revoluționar în țara noastră. Ieșirea din criză pe cale revoluționară a pus în fața Partidului Comunist Român problema necesității conducerii și unirii într-un torent revoluționar unic a luptei muncitorilor, țărănilor și a celorlalte pături exploatare, pentru a împiedica acțiunile claselor dominante ce urmăreau să arunce toate greutatea crizei pe seama maselor populare.

Împrejurările istorice concrete de atunci au pus la ordinea zilei cerința apariției unui ziar central de partid.

Apariția ziarului „Scînteia” a reprezentat un remarcabil eveniment în viața partidului și a mișcării muncitorești din țara noastră. „Scînteia” a stat cu fermitate la postul său înaintat de luptă ca purtător de cuvînt al partidului, servind cu fidelitate și devotament interesele vitale ale întregului popor român. În condițiile anilor grei ai regimului burghezo-moșieresc, „Scînteia” ilegală însușea și organiza masele muncitoare de la orașe și sate la luptă împotriva exploatării, împotriva reacțiunii și a fascismului, pentru apărarea independenței naționale, pentru pace, democrație și socialism. Paginile „Scînteii” au fost întotdeauna străbătute de o neînmurită dragoste de patrie, de spiritul internaționalist al solidarității cu lupta oamenilor muncii de pretutindeni.

În anii grei ai ilegalității, în condițiile teroarei dezlănțuite împotriva comunistilor, partidul a socotit presa ca mijlocul cel mai potrivit pentru ca lozincile și chemările sale să pătrundă, mai lesne și operativ, în rîndul maselor. Presa comunistă și în primul rînd ziarul „Scînteia”, port-drapelul acestei presei, constituia o oglindă a marilor bătălii de clasă organizate și conduse de partidul comunist. Condițiile neînchipuit de grele în care era obligată să apară „Scînteia” și întreaga presă a partidului, au determinat pe comunistii să caute rezolvarea unor probleme deosebit de importante pentru buna desfășurare a muncii de redacție, tipărire și difuzare a ziarelor, să le asigure o conspirativitate desăvîșită, pentru a le feri de urmărirea poliției și siguranței. Pentru a facilita răspîndirea lor, gazetele erau de multe ori tipărite în format mic, nu întotdeauna în tipografie, ci uneori multiplicare la gestetner, șapirograf, mașină de scris, sau chiar scrise de mînă, la îndigou. Astfel și ziarul „Scînteia” a apărut de-a lungul anilor în formate diferite. La început apărea bilunar, imprimat la multiplicator. Ulterior „Scînteia” a apărut mult timp ca săptămînal, iar în unele cazuri a fost șapirografiat.

L. EȘANU
(continuare în pag. 10)

GH. ANGHEL :

„George Enescu”

ENESCU

Căci vioara lui i-a fost Moldova...

Urechea aplecată pe țipla mîngîiată îndelung de mîini iscusite de lutier a prins tot trecutul acumulat în melosul popular, precum ochiul mlădierea cerului peste dealurile de la Liveni. Urechea lui de copil a știut să asculte durerea și bucuria satului din capăt de Moldovă și să le fină lingă inimă pînă ce degetele au deprins agerimea ieruncilor și mîngîierea de catifea a negarei pe care o înfioară boarea dimineții, spre a le urca pe toate în rapsodie.

Vioara i-a fost lui copilărie, tinerete și dragoste; amantă calină și despotă neîndurată prietenă în solitudine, singur reazim în durere, balsam în disperare. Cu ea a îndulcit ultimul strop de viață a lui Ștefan Luchian, zugrăvul florilor țărănești de răzvor românesc, cu ea a pansat rănile miilor de sfîrtecați din luptele povestite cu litere de oțel în istoria demnității noastre. Cu ea a

urcat în amvonul gloriei mondiale, acolo unde nu au loc doi în același timp; cu ea a ridicat în delir mulțimi care l-au aclamat în toate limbile pămîntului. Căci vioara i-a rămas pînă în ultima clipă Moldova, rotunjită în formă de inimă dublă, ca un dor repetat din poarta lui Brâncuși.

Căci bagheta i-a fost creanga ruptă din codrul românesc, viguroasa mlădiță ce e una și ne-alta, retezată de spadă ca în Scrisoarea a III-a a lui Eminescu, sau binecuvîntată de epicul sadovenian. Cu ea a născut furtuni rupte din talazuri de mare și gîngășii ca din gușă alintată de privighetoare, în toate orchestrele lumii. Cu această minune de prelungire a gîndului, a hipnotizat cele mai rafinate timpane, și a urcat renumele țării lui în stîmna continentelor. Au fost mulți ani cînd Enescu a însemnat România și România, Enescu. Iar această Romînie de sunet strunit prin nervi și sensibilitate ultrarafinată, în-

semna de fapt tot ce un popor, care muncește sub binecuvîntarea ciocrliei și se odihnește în leagăn de doină, a adunat într-un singur om. Un om care desena la Paris, Moscova sau New York cu simpla lui mlădiță, conturul spiritual și profunda poezie a neamului ce-l trimiseră ambasador al artei universale. Căci bagheta i-a fost obișnuita creangă de pădure, românească, indiferent dacă e silvană sau teleormană.

Căci portativ i-a fost lui sufletul omului de pe toate meridianele, fără a-i ști culoarea și ierarhia pe scara socială. Pe acest portativ au prins viață respirația satului românesc, cu bucurii de nunți și bocete de jale; sublimul carpatin și molcomul șesurilor dunărene; înțelepciunea că tot ce e frumos pe lume, omului i se cuvine. Și tot pe el, a urcat spre culmi de gîndire artistică, înălțînd făruri ce trimit fascii de lumină către viitor.

Și oamenii de pe întregul pămînt i-au înțeles mesajul și i-au înscris numele în panteonul gloriei nepăltoare. În timpător, Enescu doarme la Paris și francezii sînt mîndri de aceasta; chinul lui străjuieste la New-York și ameri-

in celelalte pagini:

GEORGE PASCU

limbajul muzical enescian pag. 4

DEMOSTENE BOLEZ

proză pag. 6

N. BARBU

sentimentul apartenenței pag. 8

ZAHARIA SÎNGEZAN

cronica literară pag. 8

D. IVĂNESCU

presa comunistă pag. 11

GEORGE CUIBUȘ

ancheta internațională
România '71 pag. 12

canii se descoperă în fața lui; e cîntat în toate sălile din lume și mulțimea simte pulsul inimii lui generoase.

La Dorohoi, brazii din fața casei lui susură înfiorați așemeni corului din „Oedip”; la Liveni, razele soarelui sîrută în fiecare dimineată chipul său din livadă; la Iași urmele pașilor săi urcă vătuite scara vechiului conservator sau a sălii în care repeta cu prima sa orchestră simfonică; la Tețcani chipul său zîmbitor, ușor aplecat pe o parte, privește spre munți cu lumina filtrată printră gene; la București, în muzeu, stau atîtea mărturie ale legăturii dintre artistul cetățean și oamenii eliberați pentru totdeauna într-o Romînie nouă, socialistă. această orînduire de care Enescu a fost mereu alături.

Mulajul mîinii lui se află în fine în repaus, între neastîmpărul brazilor și liniștea cîmpiei românești. E mîna pe care Iehudi Menuhim, în simbolică genuflexiune, a sîrutat-o filială, aducînd prin delicatețea gestului de după „Sonata Kreutzer” omagiul artei universale genului românesc.

AUREL LEON

OPINII DESPRE MESAJUL ÎN LITERATURĂ

Pornind de la faptul că în România socialistă trăim într-o epocă distinctă din punct de vedere al mesajului în literatură, se impune o încadrare mai exactă în contextul liniilor trasate de partid în ceea ce privește fenomenul cultural. Omul modern, muncitorul contemporan este și trebuie să fie un om — critic, un om-mesaj în cadrul întregii complexități a dezvoltării societății comuniste în care trăiește.

Scriitorul năzuind spre un public cu simț artistic, capabil să se bucure de frumos, stilul și limba operelor literare trebuie să devină universal accesibile. O literatură a clasei muncitoare poate deveni pînă la urmă zilnică — numai dacă se ocupă de ea însăși fără o instrăinare de omul muncitor, omul comunist și deci în sensul unei reale luări în stăpînire a esenței omenești de către om și pentru om. Omul nu este un om multilateral, deci un om complet, și va trebui raportat în mod just la arta și expresia literară a culturii noi.

Pentru a avea o imagine exactă a acestei epoci, în toată realitatea ei, scriitorii trebuie să extragă viziunea istorică a societății comuniste în care trăim. Întreaga viață a societății comuniste trebuie reflectată și exprimată în literatură. Sint sigur că aceasta nu este numai dorința mea.

„Noi vrem ca arta și literatura, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărănime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Sîntem pentru diversitate de stiluri și forme în creația literar-artistică. Dar, așa cum am spus și mai înainte, concepția, ideologia, trebuie să fie una singură — ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens sîntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață“. Sint cuvinte la care noi, cititorii, aderăm din toată inima și pe care, fără îndoială, prietenii noștri scriitori le vor interpreta ca un îndemn.

În literatura noastră direcțiile de forță ale mesajului în slujba poporului trebuie să-și facă loc cit mai curînd pentru ca omul modern, omul societății socialiste, în orice clipă de tihnă, să-și găsească confirmarea felului său de a privi viața.

MIHAI GH.
tehnician — Iași

UN MONUMENT

Moldova este de mult cunoscută ca una dintre cele mai bogate regiuni ale țării în monumente istorice. Faimă multora dintre acestea a trecut de mult dincolo de granițele țării. Există însă multe monumente mai puțin cunoscute dar de o valoare inestimabilă care, deși nu au făcut pînă în prezent obiectul unei cercetări minuțioase, se vor bucura, cred, de atenția cuvenită.

Între astfel de monumente aș aminti biserica mănăstirii Solca, ridicată de Ștefan Tomșa al II-lea (1612—1615; 1620—1623) care reprezintă mai curînd o reprezentare a formației ctitorului ei decît gîndirea creatoare a meșterilor arhitecți. Pentru înlesnirea demonstrației să ne aplecăm, fie și în treacăt, asupra vieții acestui domn moldovean.

Puține știri avem pînă la urcarea lui Ștefan Tomșa al II-lea pe tronul Moldovei, în iulie 1612. El se pretinde fiul acelui Ștefan Tomșa care, în toamna lui 1563, avea să fie ridicat în scaunul Moldovei doar pentru cîteva luni de o mină de boieri. Ostaș destoinic, Ștefan Tomșa al II-lea, va prîbești în țări apusene ca Iefegiu, luptînd în Franța, Spania, și apoi în armata sultanului. În timpul domniei lui Constantin Movilă, între 1610—1612, îl întîlnim la Constantinopol ținut, după cum ne informează Miron Costin, „pentru trebile țării, pe lingă capuchihăi...! Un asemenea voievod, de o formație dominant militară, purtat prin apusul Europei, impresiionat de monumentalitatea și verticalitatea goticului, a pîrces la zidirea bisericii Solca. Dar modelul din țară al bisericii Dragomirna — ctitorie a mitropolitului Anastasie Crimea — era mai apropiat, mai viu, mai puternic. Din amalgamul acestor ambiții arhitecturale exprimate, desigur, de voievodul Ștefan Tomșa al II-lea meșterilor săi, avea să se înalțe biserica Solca.

Monumental impresionează de la prima vedere prin extraordinară înălțare și grosime a zidurilor mai curînd de cetate decît de biserică. Înălțimea bisericii este cu mult accentuată de lipsa oricărui ornament exterior.

Deși inspirată, ca proporții generale și ornamentică interioară, de la biserica Dragomirna, preluînd chiar și unele elemente din structura arhitecturii moldovenești din sec. al XVII-lea caracteristice bisericilor Bistrița, Slatina și Sucevița, existența unui compartiment al mormintelor sau Humor și Moldovița (întîlnim o taină pentru tezaur practică în grosimea zidurilor de deasupra camerei mormintelor) Solca rămîne mai arhaică, poate mai puțin îndrăzneată decît ctitoria de la Dragomirna, dar totodată, de o deosebită individualitate în întreaga arhitectură medievală moldovenească.

ION SOLCANU
cercetător științific, Inst. „A. B. Xenopol“ — Iași

SATUL MEU

Pornesc a scrie cu modestele mele cunoștințe aceste cîteva rînduri despre satul meu natal ca urmare a unui schimb de cuvinte cu un orașean mirat de legătura moldoveanului de pămîntul pe care s-a născut și cunoscînd interesul pe care Comitetul de cultură și artă îl arată obiceiurilor tradiționale ale satelor noastre izvorîte din istoria vitejească a neamului românesc.

Păușești, sat aparținînd astăzi de comuna Dumesti, a fost întemeiat în timpul domnitorului Alexandru-cel-Bun care i-a dat prin izvod domnesc răzeșului Radu Păușescu, pentru faptele sale vitejești, moșia mărginită de haturile boierilor Hasnaș, Lațca și Bălțatu. Satul s-a mutat de pe colinele prea înclinse și cu puțină apă ale vechii reședințe pe pantele mai apropiate de țîrg ale Dumestiilor. Pe locul unde a fost așezarea înlîna dată se mai păstrează și astăzi o biserică din lemn durată pe la 1632.

Istoria acestor locuri și a oamenilor lor, ce se află consemnată într-o lucrare monografică pe care o așteptăm să vadă, la Iași, lumina tiparului, este aceeași cu istoria tuturor satelor moldovene. Aș aminti doar zilele de tristețe pentru locuitorii Păușeștilor cînd lăcomia de avere l-a împins pe Sturdza la samavolnicia de a lua 40 ha. de izlaz din proprietatea satului pe care a trecut-o în domeniile sale. Din încercarea oamenilor locului de a protesta nu s-a ales decît moartea pădurarului N. Ciucă după care au rămas cinci copii orfani.

După al II-lea război satul meu a luat un mare avînt în privința traiului. Sint aici oameni harnici și muncitori, care nu dau înapoi atunci cînd este ceva de făcut în folosul obștesc. Prin munca lor, în Păușești s-a construit un magazin, o școală și un cămin cultural în care activează o echipă de dansuri ce ne-au făcut cinste, cîștigînd două premii la concursurile organizate în județul nostru. Lumina electrică, radioul, televizoarele sînt astăzi lucruri de care se bucură aproape toți sătenii. Păușeștii, înconjurați de cîmpuri mănoase, lucrate în comun, s-a mărit foarte mult: de la 120 de case înainte de război, astăzi satul numără peste 400.

Legătura noastră strînsă de pămîntul natal este așadar o legătură de viață. Avem o tradiție bogată pe care trebuie s-o respectăm și s-o îmbogățim mereu, avem astăzi realități pe care trebuie să le apărăm. De aceea sîntem legați de pămîntul nostru și nimeni și nimic nu ne poate clătina în hotărîrea noastră.

GHEORGHE AVADANEI
satul Păușești, com. Dumesti, jud. Iași

CONFESIUNI

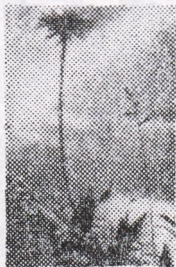
Mărturisirile scriitorilor vor rămîne întotdeauna una din lecturile preferate ale publicului. Tribuna a dat curs, la rîndul ei, unor asemenea preferințe, publicînd confesiunile Luciei Demetrius. Scriitoarea, ajunsă la nivelul unei experiențe literare remarcabile, face — răs-punzînd întrebărilor lui Ion Oarcăsu — o incursiune în propria sa carieră scriitoricească și, de asemenea, consideră asupra ideii de literatură, în general: „Eu stiu numai atît, și din părerea aceasta nu mă voi clînti, rostul artei nu e să se cufunde în sordid, în atroce, în monstruos, în demență și cifru a cărui cheie n-o are nici măcar inventatorul lui“.

La Tribuna sau în oricare altă revistă, confesiunile scriitorilor cu experiență argumentează necesitatea unei istorii literare „in mers“.

ALFABETUL VIU

AL LUI N. N. TONITZA

Ocupîndu-se de viața și opera lui Tonitza, cercetătorul Barbu Brezianu a descoperit la Institutul de istorie a artei așa-numitul „alfabet viu“ întocmit pe vremuri de către pictor, proiect care l-a entuziasmat într-atît pe Tudor Arghezi, încît se dorise colaborator și pe Ionel Teodorescu, care a și scris

preambulul „Povestea literelor, sau a fost odată o literă“.

Readus la lumină și întregit sau mai bine zis „romanațat oarecum cu talcutul și intuițiile colegului Barbu Brezianu“ — cum se exprimă pînă la Arghezi, caietul vede în sfîrșit lumina tiparului după patru decenii de la întocmire. (Edit. Ion Creangă — 1971).

Impresionant mi se pare procedeul lui Barbu Brezianu de a publica această carte „acest caiet de desen pe care l-ar fi sărutat Ion Creangă, dacă ar fi trăit, cu buzele lui de mare artist“ — cum scrie Ionel Teodorescu, însoțit de ambele prefețe ce-i fuseseră destinate: Ionel Teodorescu (Iași, 15 mai 1931) și Tudor Arghezi (București, 21 nov. 1957).

Orișicum, abacedarul lui Tonitza, cu mari și imense întîrzieri, și vechi peregrinări pe la editurile de pe vremuri, impermeabile și cu imaginația sărăcăcioasă, ia-tă-l gata tipărit. Prefața fusese să fie scrisă odinioară de Ionel Teodorescu, suprapunîndu-se astfel operii unui decedat, pergamentul unui defunct mai recent. Niciunul din ei n-a trecut prin viață fără să lase, în afară de pulbere, cîte ceva în Urnă. Unul, în desenul lui, a cîntat copilăria; ces-lălat, tineretea. Las și eu să cadă peste mormintele lor o frunză de hirtie. Doi îndrăgostiți de lumină“, scrie Arghezi.

Și iar trec anii pe răbojul vremii pînă ce, în sfîrșit, caietul să apară. Deci

MOMENT

Barbu Brezianu face bune servicii la trei inșetați de lumină.

Valoarea didactică a cărții, în care Tonitza, ca și Creangă, a considerat litera o ființă pe care o poți porocli și glumi cu ea, e de necontestat. Narațiua construită curgător și legat de către Barbu Brezianu îl ajută pe copil să învețe a scrie amuzîndu-se și totodată instrundu-se variat. El merge pe urmele lui Tonitza, atent să-și potrivească exact pașii. Cred că reușește deplin.

Prezentînd-o în condiții grafice cu totul corespunzătoare (minus coperta prea încărcată), editura respectivă face un bun serviciu învățătorilor. O asemenea carte trebuind să aibă, dincolo de valoarea artistică propriu-zisă circulație de manual școlar.

RAMURI

Remarcăm din numărul pe luna iulie al revistei RAMURI mai ales studiile critice, căci beletristica, cu excepția unui fragment de roman semnat de Andrei Pandrea (Pe multe de cuțit) este cu totul nesemnificativă. Aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, prilejuiește distinsului critic și istoric literar Al. Piru o nouă lectură din proza scriitorului. Criticul sintetizează fără dificultate principalele trăsături ale narațiunilor lui Vasile Alecsandri: „subiectivitatea (raportarea continuă la propria persoană), observația naturii exterioare, nu și morală, gustul pentru senzațional sau anecdotic, darul povestirii, dar lipsa invenției epice, sentimentalismul unit cu ironia și umorul predilecția pentru pitoresc și exotic, aspectul general memorialistic, de jurnal“. Subiectivitatea și obiectivitatea în receptarea operii literare, incursiune erudită și binevenită în estetica recențării operii de artă. Texte critice de valoare mai semnează Ovidiu Ghidirmic, Romulus Dianu, V. G. Paleolog, Doru Popovici, E. Neftici s.a. Lipsesc însă, nejustificat, articolele despre actualitatea literară.

ZILELE MUZICALE

LA TÎRGU MUREȘ

Ca orice manifestare de acest fel, un festival în căutare de profil și încă timid. Pare că a fost axat pe genurile simfonice și mai puțin vocal-simfonice. Varietatea repertoriului a permis alăturarea lui Beethoven, Brahms, Händel, Vivaldi, Richard Strauss și Bela Bartok alături de Enescu (Rapsodia a II-a în Re major), Ion Dumitrescu (Preludiu) și Constantin Silvestri (Trei piese pentru orchestră de coarde).

Atracția a constituit-o prezența solistilor Silvia Marcovici și Ștefan Ruha, prima cîntînd din Brahms sub bagheta dirijorului Günter Neidlinger (R.F.G.), iar secundul cu orchestra de cameră din Tirgu-Mureș. Emil

Simon a venit cu orchestra simfonică și de cameră a Filarmonicii clujene, cedînd bagheta și lui Mircea Cristescu, la care s-au adăugat forțele locale: orchestra simfonică și corul Filarmonicii din Tirgu-Mureș, plus orchestra de cameră.

O contribuție aparte a adus formația de muzică veche a Radioteleviziunii, condusă de Ludovic Bacî.

În linii mari, festivalul a

pășit cu dreptul, intrînd în calendarul manifestațiilor muzicale pe plan național și ambiționînd desigur a constitui o atracție și pentru formațiile de peste hotare. Atît la Tirgu-Mureș cit și la Sighișoara cadrul a vibrat la unison cu repertoriul, atrăgînd un public entuziasmat în săli cu veche tradiție muzicală.

Și fiindcă a venit vorba de tradiție, să ru uităm că Tirgu-Mureș e orașul studiilor lui Constantin Silvestri și al începutului de profesorat pentru Zeno Vancea, așa că... Iar întîlnirea Enescu-Bartok în program e un simbol nu numai al prieteniei ce i-a legat pe cei doi muzicieni, ci și al lăturării spirituale dintre două po-poare prietene.

LUMEA MORALĂ

O dată în plus aflăm că lumea morală este din cale afară de complicată. Înă-untrul ei se pot petrece diferite ciocniri care, ori cit de dulci ar fi, tot ciocniri rămîn: „cînd vorbești, cînd dormi, cînd suferi/ te lovești mereu de nuferi/ de obiecte ideale/ posesoare de petale“. Dacă ai greutate în această privință, sau poate dacă lucrurile merg prea lesne, nu trebuie decît să te adresezi unui „mare fluture albastru“, la rîndul lui posesor de puteri remarcabile. Te rog frumos de fluture în felul următor: „fă-mă om nu mă fă astru“ și cînd crezi că îți s-a realizat dorința te po-

menеști dintr-o dată lovindu-te iar de nuferi. Ceea ce te poate face să-ți iei „lumea morală“ în cap.

Ne referim la poezia „Lumea morală“ de Ion Nicolescu, publicată în România literară sub o altă poezie a aceluiași autor, intitulată Despre patrie, poezie din care cităm cu mîhnire estetică: „patria e în afară/ de orice amînțare/ intangibilă și vesnic/ bîntuie a ei chemare“.

Bîntuit de o asemenea expresie lirică, cu toate intențiile extrem de valabile, poetul riscă să rămînă pentru mult timp în propria sa lume, fie ea și morală. După cum se dovedește a fi singur în actuala tonalitate de prestigiu a României literare.

PREMIERA RADIOFONICĂ

Studioul de Radio Iași a prezentat recent în chenarul sonor al emisiunii Teatru radiofonic, scenariul Acolo sus diminețile de Natalia Dănilă. Cu unele specifice spectacolului radiofonic, autoarea a investigat un subiect generos, viața unui șantier din munții Călimanilor, felul în care aceasta innobilează un om, schimbîndu-i destinul. Odată cu scrierea ultimei file din viața șantierului, eroul pieșei devine, cum însuși se confesează, „un om în rînd cu oamenii“. E detectată aici cu subtilitate relația osmotică dintre om și universul în care trăiește, în care crează.

Echipa de realizare a tălmăcit bine intențiile autoarei, a restituit cu har atmosfera locului, a surprins trăirile adinci.

Regizoarea Cătălina Buzoianu a dirijat cu îndemnare echipa de interpreți formată din Constantin Popa, Sergiu Tudose, Violeta Popescu, Puiu Vasiliu, Petrică Ciubotaru, Emil Coșeru, Papil Panduru. Atmosfera sonoră a fost creată de Cornel Popescu.

N. IRIMESCU

ERATĂ

În cronica literară la „A-notimpul posibil“ de Al. Simion (CRONICA nr. 32/1971), în coloana a treia, mijloc, se va citi corect: „Astfel, chiar în prezența celor mai bune intenții...“

Incepînd cu acest număr, revista noastră inaugurează o rubrică a cititorului în care vor fi cuprinse opinii privind viața social-politică a țării noastre, probleme de cultură, artă și literatură.

Adresăm cititorilor noștri o călduroasă invitație de a colabora la această rubrică trimițîndu-și contribuțiile pe adresa: Revista CRONICA, strada Vasile Alecsandri nr. 8, Iași.

SPORT CREDEM ÎN BILIBOACĂ!!

Mărdărăscu țîntește titlul! „Dacă anul trecut l-am visat, anul acesta îl vizăm direct“ — ne-a declarat Don Gil de Jambiera veche, iar dincolo de gălăgialnic joc de cuvinte am deslușit o anume încercare ce ne-a pus pe gînduri: antrenorul ieșean nu glumește! Calculele sale — seducătoare, atunci cînd sînt înfățișate la o cafea în liniștea Motelului Bucium — au, trebuie să recunoaștem, cîteva temeuri certe („cunosc exact posibilitățile fiecărui jucător, avem experiența unui campionat, s-a consolidat valoarea jucătorilor de bază, tinerii au izbutit să se impună, publicul are încredere în echipă, arbitrii se vor jena să-și mai trădeze ostilitatea...“). Noul campionat, fără îndoială, a devenit „cotitura“ capabilă să verifice orientarea, stabilitatea, valoarea, posibilitățile și limitele „familiei Politeh-

nica“. Acum, ori niciodată: un al treilea set de declarații belicoase nu va mai speria pe nimeni. Don Gil promite aducerea titlului pe malurile Bahluului! Iți promitem și noi, simpatice Mărdărăscu, că vom aprinde ruguri ale bucuriei pe toate cele șapte coline ale Iașului, că vom înșira de-a lungul liniei București — Iași, fanfară lingă fanfară, că-i vom ierta pe numiții Birăescu și Cursaru, făcîndu-le, în plus, cadou bilete de favoare la „Chirița în provincie“, că-i vom ridica o statuie ecvestră lui Biliboacă și, din resurse interne, un bust 1/1 lui Avasilichioaie.

Spor la treabă!

Stînd strîmb și judecînd drept, încerc să fac un bilanț: cu ce s-a soldat activitatea de 10 ani la clubul „Steaua“ a

fostului mare portar român, atît de stimatul Voinescu? De-a lungul unui întreg deceniu, Voinescu n-a izbutit să formeze nici un singur portar de clasă! Celălalt antrenor, Valentin Stănescu, și el de meșerie portar, calcă voinicos pe cărarea bătătorită de Voinescu: de ce să creștem portari, cînd putem să-i „ciupim“ de icicolo, gata formați, consacrați, impuși? Oare acesta să fie adevăratul rol al unui cuplu celebru de antrenori specializați în jocul de poartă?

Mă gîndesc la foarte tînărul portar ieșean lordache. Aș dori să cred că argumentul „numai dacă vii la noi vei juca în națională“ (!!) este fals, ilogic și complet neconform cu principiile ce guvernează activitatea sportivă din România Socialistă.

M. R. I.

BÎRLAD, CETATE DE SCAUN A RULMENȚILOR

Controlul tehnic de calitate

Bancul de probă seamănă cu o ființă în continuă mișcare, dar o mișcare calmă, lentă, precisă. Pe el se învârt în toate sensurile rulmenți radiali cu bile sau cu role cilindrice, rulmenți axiali, rulmenți de toate felurile și mărimile unii cit un breloc, alții cit roata rîșniței. Rulmenții se rotească, cu o precizie de ceasornic; în ei se rotească role, poate că în role se mai rotește ceva. Aparatele înregistrează, indicatoarele zviznesc, am impresia că asist la efectuarea unei cardiograme.

De fapt, inima Birladului contemporan pare a fi în formă de rulment.

Rulmenții se fabrică din oțel special, cel mai bun cu putință, tratat deci cu o dragoste maternă. Nu e permisă nici cea mai infimă fisură, sesizată doar de aparate. Numai la turnarea barajelor de hidrocentrală mai poți întâlni o asemenea luptă împotriva fisurării. Oțelul are un anumit luciu, grav, bărbătesc. În rotirea lui de planetarium răsfrînge imagini, le captează avid din jur, le amplifică, se

joacă cu ele. Maestrul Emil Bolea de la montaj nu are ochi decît pentru certificatul de naștere al rulmenților din probe. Cu buzele subțiate de emoție, cu broboane de transpirație pe fruntea lată, chipul lui tremură pe oțel. Eu mai văd însă și lumina plină de august vibrînd peste păduricea de sub deal, văd schelăria noilor hale dominînd valea și făcînd ca turnul cu ceas de la intrare să pară acum ingenu-chiat între petunii, văd cartierele noi ale orașului alb și văd ceva mai departe țîrgul acesta bătrîn, pe care jucăriile aceste de oțel superior l-au scos din cronici și amintiri, l-au scuturat de colb ca pe o bucovină de la biblioteca „Stroe Belloescu” sau un vas antic din muzeul „Vasile Pirvan” și l-au readus în primele pagini ale geografiei noastre industriale drept „cetate de scaun a rulmenților românești”. Le văd pe toate cite se rotească reflectate în oțel și îmi dau seama că, deși așezată într-un hinterland al vegetației, fabrica aceasta e de fapt în plin centrul Birladului și aproape de inima industriei românești la nivel august 1971.

CE VA FI ÎN VIITOR

Există o anumită blazare a succesului, care — volens nolens — se transmite și reporterului.

Cînd aflî că în primele 7 luni ale acestui an industria județului Vaslui a dat o producție globală de 37 milioane lei și o producție marfă de 63 milioane lei; că au fost exportate în avans mărfuri în valoare de 2,8 milioane lei în devaliză, că productivitatea muncii a fost realizată în proporție de 102,1 la sută — știînd că un aport de bază în aceste realizări se datorește F.R.B. — cum să mai începi monografia industriei de pe malul Birladului cu „la început a fost un șes inundabil și un țîrg somnoros”? Nu merge, e anacronic. Birladul e capitală a rulmenților de cînd ne știm. Parcă nu poate fi altfel. Birlădenii, băștinași sau adoptați, nici nu concep altfel, după cum nu admit să nu aibă echipă de rugbi în prima divizie sau măcar o premieră pe lună la teatrul „Victor Ion Popa”.

Deci, e mai potrivit să privim mai întîi, cu ajutorul heliogramei din biroul inginerului Mircea Simovici, directorul fabricii, spre viitor. În adevăr, anul 1971 poate fi considerat anul investițiilor. Se pare că, asemenea lui Anteu, industria prinde puteri din contactul cu pămîntul, bazată pe fundații noi și cit mai temeinice. Împreună cu directorul tehnic, inginerul Haralambie Năstase, trecem pe sub pînăjenii schelăriei. Sint obiective abia înfipte în șes și altele

în stadiu de finisare: hale noi de cite un ar suprafață, cupatoare demne de atelierele lui Vulcan, presă de 630 tone, convertizoare, — totul formînd un liant al cerului spuzit de arșiță cu pămîntul. Și între falangele de metal, proiectat pe cobaltul înalt, omul. Tot ce se edifice și se montează e în egală măsură pentru sporirea capacității de fabricare, pentru ușurarea efortului uman.

În viitor, oțelul va fi încălzit prin curenți de înaltă tensiune, iar linia de forjare va fi semiautomatizată; în viitor, oțelul va suporta un tratament „în atmosferă inertă”, iar la secția de montaj va funcționa o instalație de climatizare a atmosferei; în viitor... Toate verbele discuțiilor pe care le purtăm sint la timpul viitor. Un viitor care adaugă, mereu adaugă.

Rulmenții de pe bancuri reflectă imagini prezente, dar oțelul lor, în momentul stivuirii, cîntă subțire despre ce va fi. Pînă în 1975, sfîrșitul primului nostru cincinal, producția fabricii se va dubla față de 1970. Aceasta înseamnă, deci, încă o fabrică. În 1975 Birladul va însemna de două ori R. În 1971 — prima treaptă — producția marfă va spori cu 80 milioane lei.

În fața acestor calcule, cit ingineresti, cit contabile, încep să am nostalgii legate de îndepărtatul început, cu oameni veniți numai „temporar” și mai ales cu afluența tinerilor care habar nu aveau ce e un rulment, dar erau dornici de calificare, alții de aventură. Au venit mulți, au plecat destui. Vremea i-a cerut. Mulți temporari au uitat să plece, tinerii zvăpăiați care speriau țîrgul sint astăzi oameni gravi, cu frunți îngîndurate de probleme: ingineri, maiștri, tehnicieni. Între timp și fabrica s-a maturizat. Oamenii care pe atunci se cruceau în fața halelor imense și a utilajului le privesc astăzi zîmbind îngăduitori ca pe niște bunici. Îți vorbesc numai despre nivelul mondial al industriei lor și visează cu ochii deschiși la viitoarele instalații moderne, cit mai moderne, în pas cu cerințele pieții pe care se vor bate rulmenții românești. Ce umilă și se pare școala ta primară după ce ai terminat facultatea!

Pianul de investiții pe 1971 merge foarte bine, asta o știu toți, de la director și pînă la maestrul Iordache Surugiu, pe care îl găsim la apartul de presat colții pentru rulmenți la rece. Pînă azi pianul anual a fost realizat în proporție de aproape 80 la sută, astfel că toate utilajele în curs de montare vor intra în producție cel puțin la termenul fixat. Am spus cel puțin pentru că s-ar putea să fie și ceva mai înainte. Generații diferite, etape diferite ale rulmenților birlădeni. Oameni crescuți aici. Trezînd pe lângă uriașele cofraje, își inchipuie cum vor arăta viitoarele hale și se gîndesc la cei care invadă de la școala profesională de alături, pînă la facultăți.

Îngemînd destine, aceste cronici vîi ce le vorbim pe stradă sau le cîntăm spre seară, pămîntule, tu poate, mai înțelegi le stîi cînd încununi o eră

și venicești o țară.

MATURIZARE

Spuneam că o dată cu oamenii, s-a maturizat și fabrica. S-a integrat în peisaj, a devenit o importantă parte a orașului, cu tot ce aparține de ea, inclusiv blocurile, cantina și clubul din centru. Birladul de astăzi nu mai poate fi conceput fără F.R.B. — așa cum cel din trecut se rezema pe un Vlahuță, Tudor Pamfile, Victor Ion Popa, N.N. Tonitza, G. Tutoveanu, V. Voiculescu și alții din „academia birlădeană”. Birladul de azi e în parte un produs al F.R.B.-ului în măsura în care forța industrială le condiționează pe celelalte. Birlădeanul de azi nu mai e în nici un caz „apaticul provincial care abia se mișcă în mediul lui de mlaștină stătută”, ci e un om activ, energic, știînd de unde vine și grăbindu-se încotro merge. Acest încotro e trasat cu fir roșu de politica partidului.

Maturizarea F.R.B.-ului reiese chiar din modul cum muncesc aici astăzi miile de muncitori și din concepția lor despre muncă. Inginerul Radu Lazăr ne vorbește despre aplicarea celor patru principii fundamentale de organizare a fabricației, proporționalitatea, paralelismul, ritmicitatea și continuitatea, dezvoltîndu-le ca pe niște teme de simpozion științific. Îl ascult dar mai mult decît teoriile inginerului acesta tînăr și stăpîn pe meseria lui, mă conving chipurile oamenilor întîlniți peste tot.

Am vorbit anume despre altceva decît rulmenți cu reglorul Iordache Cotovanu sau cu șeful de atelier Ion Secăreanu. Îi știam autori de inovații, raționalizări, adică adevărați ași în meserie. Vorbînd cu ei am tras cu coada ochiului spre întregul furnicar în mijlocul căruia mă aflam. Nici o mișcare inutilă, nici o agitație fotogenică, ca să dea impresia de frămîntare, de muncă îndîrjită. Mașinile discută fiecare în limba ei, mai guturală sau mai puîntă, metalul circulă precis pe diferite căi, iar oamenii supra-

Iordache Surugiu care presează colții la rece, s-a deprins să judece toate lucrurile „la rece”. Ne reîntîlnim în biroul dintre mașini al inginerului N. Hoban. Se discută și despre modul cum fabrica va înlocui scribătorii țîrului „Scientia”, care implinesc de 40 de ani de apariție. Apele discuziei alunecă spre ireparabila cădere a anilor, un motiv general elegiac. Ferebăști însă, deși unii cu gîndul la timp, sint tineri, și de aceea privesc trecerea anilor ca pe o creștere. Sint tineri pentru că fabrica lor crește. „Va fi una din cele mai moderne din această parte a lumii” zic ei și uită de propria lor viață. Fabrica lor crește o dată cu țara, cu industria românească.

— Avem luna asta la practică peste o sută de studenți de la Iași și Galați, îmi spune Iordache Surugiu. Lucrează băieții cot la cot cu noi, așa se deprinde meseria, făcînd, nu vaziu.

— Foarte bine. Și de ce-mi spui asta?

— În legătură cu tinerețea și bătrînețea. Bătrîn e cel care se crede, nu care e. Stați un pic de vorbă și cu tovarășul asistent Spiridon Crețu, poate aflați cite ceva.

În adevăr, printre studenții anului III ai Facultății de mecanică din Iași, veniți să facă practica la F.R.B. află și cîțiva studenți: St. Lungu, Const. Dima, Grigore Dănilă, poate și alții. Sint viitori ingineri ai F.R.B.-ului, nici nu concep altfel. Mi-o declară toți trei, povestîndu-mi cu ce emoție au pus mina din nou pe manetele strungurilor pe care nu le-au uitat, ba chiar le era dor de ele. Au revede-nit ferebiști fie și pentru o lună și ce „acasă” se simt.

A fost o revedere duioasă. Îmi dau seama că Birladul își modifică pînă și tradițiile, aducîndu-le la numărul comun al contemporanității. Are generații de rulmențiști, are oameni și să muncească decît aici, care nu concep să trăiască unde la început era o pădurice, un șes hleios, inundaibil și unde azi...

TRADIȚIE ȘI CONTEMPORANEITATE

Liceul Codreanu din Birlad comemorează o vîrstă de matusalem. E liceul lui Paul Bujor, Al. Phillippide, G. Ibrăileanu, Iorgu Iordan, Gh. Ivașcu și al multor nume de prestigiu cultural.

Acum peste o sută de ani, Ioan Popescu și Ioan Codrescu au înființat la Birlad tipografia „Semănătoarea”, în care s-au tipărit revistele lui Tudor Pamfile. Emil Girleanu, Al. Vlahuță, V. Voiculescu, G. Tutoveanu...

Birladul cel din trecut are numeroase și valoroase titluri de noblețe spirituală. În general, nu deschiți scri-nul cu amintiri decît atunci cînd prezentul pe care îl trăiești și care e al tău — are ce opune acestor amintiri. Altfel te simți mic.

Birladul de azi e în toată accepția termenului un oraș modern, în care nu știi ce să admiri mai întîi: Complexul școlar de pe dealul Morilor de vînt, noul hotel O.N.T., marele complex comercial „la cerbul de aur”, noua stație de cale ferată, noul cinematograf, noile pavilioane ale Fabricii de confecții, noua Casă de cultu-

...mereu nou și nou. Acest nou, privit din toate unghiurile și mai ales cîntărit în lumina ultimei mari expuneri a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a precizat:

...este necesar să ne amintim de linia generală stabilită de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. După cum se știe, Congresul a făcut o amplă analiză a marilor transformări revoluționare din țara noastră, precum și a schimbărilor uriașe care au loc în lume și a stabilit orientarea și direcțiile fundamentale ale politicii interne și externe a partidului nostru, a guvernului Republicii Socialiste România”.

Face ca Birladul să se simtă tînăr, mai tînăr ca oricînd, oglîndînd în oțelul rulmenților, alături de tradiții de aur, realitățile sale contemporane și mîndria de a trimite pe toate meridianele lumii cele trei litere: „F.R.B.”.

I. NEAGU

Secția forje a Fabricii de rulmenți Birlad

LIMBAJUL MUZICAL ENESCIAN

Acum nouăzeci de ani se naștea la Li-veni, în nordul Moldovei, un copil ale cărui daruri muzicale s-au făcut curînd cunoscute. Împlinind șapte ani, micul George Enescu va fi dus la Viena pentru ca talentul său să găsească climatul muzical necesar dezvoltării adecvate. Aici amintirea marelui Beethoven era încă vie, dar în viața muzicală domina Brahms iar ecourile muzicii wagneriene fascinau încă tineretul care împingea patosul romantic pînă la exces. La doisprezece ani absolvă conservatorul îndreptîndu-se apoi spre Paris. Deși copil încă, el părăsește Viena cu o zestre muzicală ce-și are obîrșia în spiritul clasicizant al școlii — cu adînc respect pentru simfonismul beethovenian, — dar și cu aderență la muzica nouă pe atunci reprezentată de cele două tendințe: Brahms și Wagner.

Ajuns la Paris, școala însăși îl confruntă cu categorii stilistice diverse: rigorozitatea scolastică la Gedalge, romanticism ușor edulcorat la Massenet, finețe și rafinament poetic la Fauré. Dar Parisul nu se limita la zidurile școlii, viața muzicală a orașului — lumina era agitată de confruntările cu muzica wagneriană, cu noutățile impresionismului lui Debussy sau cu frondele lui Erik Satie, în timp ce Vincent d'Indy perpetua cultul lui Cesar Franck, iar generosul Saint Saëns oferea muzica sa luminoasă.

Întrat de timpuriu în circuitul vieții muzicale publice, adolescentul Enescu n-a întîrziat să se arate ca un muzician care a învățat multe de la maestrul său, care a asimilat și mai multe de la marii compozitori ai lumii, din trecut și din vremea lui, dar care a păstrat ca element funciar cîntecul auzit pe meleagurile Moldovei, cîntecul care i-a legănat copilăria. Această originalitate l-a definit nu numai în lucrările create cu citate folclorice, ci și acele construite în forme arhitectonice clasice, cu un conținut ce depășește evocarea particulară a vieții din țara lui, cu un conținut de valoare general-umană, universală. Exemplul cel mai grăitor: „Oedip”.

Evoluția stilistică a lui George Enescu, care va merge pe drumul ascendent al creatorului ce năzuie să cuprindă toate gîndurile omului, nu poate fi înțeleasă fără urmărirea modului în care filonul românesc se dezvoltă în cursul vieții sale componistice. S-a spus și s-a scris mult despre legătura immanentă a creației enesciene cu folclorul, cît și despre modalitățile în care tema folclorică cristalizează creația enesciană, de la citatul integrat rapsodic pînă la asimilarea și filtrarea ei de către individualitatea geniului, în teme de invenție proprie.

De la rapsodii și pînă la „Simfonia de cameră”, muzica marelui Enescu este continuu străbătută de firul cristalin al viersului românesc, ceea ce îi asigură nu numai o netă individualizare, ci și certitudinea unei muzici neabătute de la funciara ei finalitate, aceea de a fi expresie a omului. Aceasta a fost, desigur, și cauza datorită căreia drumul creației enesciene a fost ferit de meandrele adoptării unor soluții extreme în cursul anilor în care criza limbajului muzical a suscitat cele mai diverse soluții.

Lucrările de tinerețe în care Enescu și-a profilat individualitatea au apărut într-o vreme în care excesele romanticismului întîrziat au dus pe un Schönberg la expresionism, pe un Skriabin la un sincretism aservit unor concepții mistice, pe un Stravinski la primitivismul din „Sacre du printemps”.

Tînărul Enescu putea foarte bine să se lase sedus de aceste exacerbări ale tensiunii romantice tîrzii, însă dînd la lumină „Simfonia I”, „Dixtuorul” și primul cvartet cu pian, a arătat că, fără a respinge efervescența romantică, a dat muzicii lui și liniștea contemplării, și lirismul gîndurilor frumoase, luminate. Desigur, ponderea tradițională a școlii franceze i-a fost călăuză, dar fără îndoielă, că și firea romanului care se refuză înrobirii pasiunii sau delirului extatic l-au făcut să discearnă măsura în care poate da frîu liber patosului violent.

Poate că în acea vreme, scriind „Suita I” pentru orchestră, s-a lăsat influențat de muzica impresionistilor. Ascultînd fermecătorul „Menuet lent”, deslușim acele inefabile sonorități care irizează ondularea unei melodii suave cu cîrpe de rezonanță românească. Nu putem însă vorbi de o subsumare a acestei lucrări în estetica impresionistă. Preludiul la unison și finalul suitei stau mărturie că nu a adoptat procedeele impresioniste decît în măsura în care i-au fost utile realizării unor anumite imagini.

Această suită ca și celelalte lucrări de același gen ne dau și măsura în care Enescu a valorificat o altă concepție stilistică a vremii, și anume neoclasicismul.

Ca reacție împotriva exagerărilor tensionale ale post-romanticilor se configurează în muzica Europei o tendință de revenire la economia clasică și la structurile preclasice. Dar și în această direcție se ajunge la poziția extremă a

negării fondului emoțional al muzicii, tinzîndu-se a se considera structura în sine ca criteriu de valoare. Suitele lui Enescu, pentru pian sau pentru orchestră, sînt într-adevăr alcătuite din părți ce poartă denumiri asemănătoare celor ce constituiau suitele barocului: preludiu, sarabandă, pavană, boruée etc., dar nu-s nicidecum golate de conținutul emoțional specific, ci, dimpotrivă, acest conținut este amplificat, îmbogățit, ceea ce incumbă un limbaj care este departe de simplitatea și concizia celui preclasic. Aceasta fiindcă Enescu, în întreaga sa operă, nu lasă să se întrevadă vreun cît de mic pasaj care ar putea fi socotit ca simplă construcție sonoră fără vreo funcție de comunicare.

Așa se explică de ce a rămas străin dodecafoniei seriiale. După ce Schönberg dusesse la paroxism tensiunea muzicii sale, ajungînd la ultimele consecințe ale limbajului romantic și epuizînd capacitatea de exprimare a sistemului tonal, a

cepție despre „moduri”, considerate anterior numai sub aspectul lor teoretic de „scări”. Or, modurile în antichitate, în evul mediu, atît în muzica bizantină cît și în cea gregoriană, și la fel în muzica populară de pretutindeni, n-au fost scări, ci formule istorice și socialmente determinate pe canavaua cărora s-au constituit melodiile.

Enescu, care a refuzat orice construcție muzicală sterilă, care n-a crezut decît în muzica izvorîtă spontan din sufletul său, a rămas străin serialismului dodecafonic, dar ca muzician legat de tradiția milenară a cîntecului românesc, — conștient sau nu — a inclus în limbajul muzical acel serialism românesc de care vorbesc tinerii noștri muzicologi.

Desființarea sistemului tonal și înlocuirea cu serialismul dodecafonic aduc în mod implicit anularea conceptului tradițional de „formă muzicală”. Aceasta pentru că așa numitele forme, adică arhitecturile sonore, sînt condiționate, între altele, și de relațiile tonale. Anihilarea acestor relații duce la dispariția „formelor”.

Evitînd serialismul, George Enescu a rămas fidel conceptului de formă, fără însă a o considera ca o schemă rigidă, imuabilă, eternă.

Considerînd-o ca un sistem de referință care semnifică cea mai generală și mai esențială imagine a vieții, Enescu a dăruit formele, amplificîndu-le, modificîndu-le, combinîndu-le pentru a reflecta viața în cele mai diverse aspecte. Căci a respecta dogmatic o schemă înseamnă a tinde către abstracționism, în timp ce a o ignora înseamnă a pluti într-un vag al meandrelor unui subiectivism deconcertant pentru ascultător. Cu înțelepciunea-i nativă și-a construit edificiile sonore utilizînd jaloarele mari ale formei clasice, ceea ce conferă operei o soliditate ce poate înfrunta veacuri, modelînd însă structurile în funcție de conținut, ceea ce dă muzicii sale vibrația autentică.

Uneori comite virtuozități de arhitectură — Octetul, Cvartetul nr. 2 etc. — dar niciodată în scop constructivist, ci întotdeauna pentru profilarea mai adîncită a ceea ce avea de spus.

Și pentru că n-a considerat muzica decît ca mijloc de a comunica semenilor mesajul său, n-a făcut nici o discriminare în privința genurilor. În timp ce în secolul XX se desena tendința de a absolutiza muzica, evitîndu-se în special genurile programate, Enescu, după ce dăduse lumii piscurile creației sale — „Simfonia a II-a”, „Oedip”, „Sonata a III-a” — în caracter popular românesc — nu s-a sfiit să scrie două lucrări programatice — „Suita sâtească” și „Impresii din copilărie”, fără ca aceasta să însemne o abdicare de la concepția sa elevată asupra muzicii. Așa cum violonistul Enescu, considerat în lume ca unul dintre marii artiști ai arcușului, n-a ezitat să cînte în sălile mici și impropriu din uitate tîrguri moldovenești, la fel compozitorul Enescu, care dăduse omenirii una din operele de competență a secolului, scria pentru cei mulți lucrările menite să deștepte imagini copilăriei sale și ale plaiurilor în care a crescut. De la robustețea populară a rapsodiilor pînă la rafinatele tălmăciri muzicale ale versurilor lui Clement Marot, de la reeditările suitei preclasice în viziune personală pînă la dramaticul poem „Vox maris” — toate genurile muzicale, pe care le-a considerat utile transmiterii a ceea ce avea de spus, le-a abordat, făurînd lucrări ce-au rămas definitiv înscrise în istoria muzicii.

În același scop al asigurării unei cît mai fidele redări a gîndurilor sale, George Enescu n-a refuzat nici o modalitate de înnoire a limbajului, fără însă a transforma vreuna din ele în sistem și fără a nega datele limbajului tradițional.

Firește, toate aceste utilizări a unor modalități mai radicale nu înseamnă că Enescu le-a dat girul cu credința că vor avea o pondere mai mare în limbajul viitorului în dauna muzicii tradiționale.

În privința formulelor muzicale generate de impresionism sau expresionism, acestea și-au găsit loc în muzica lui Enescu pe măsură ce ele răspundeau cerințelor expresiei. Poate cineva să conteste modalitățile impresioniste atît de fericit utilizate în „Suita sâtească”, pentru evocarea „Piriului sub lună” sau momentele expresioniste din cutremurătorul „Cvartet de coarde nr. 2”, scris atunci cînd Enescu era confruntat cu spectrul neființei?

Muzicianul cîstigat cu sine însuși, cîstigat față de cei cărora li se adresează, cîstigat cu muzica însăși pe care o considera „cerul său” a străbătut deceniile secolului XX fără să se abată de la credința în puterea muzicii de a aduce binele. De aceea a mers cu hotărîre înainte, receptiv la nou, fără a cădea în mrejele unor false concepții despre muzică, fără a aluneca spre extreme care i-ar fi putut deforma crezul. Acel crez cu care a slujit patria, poporul, omenirea.

GEORGE PASCU

Enescu în viziunea marilor contemporani

De pe scena Teatrului Național, Enescu trecea pe o estradă improvizată într-un colț al țării — așa de mică atunci și așa de insuflețită — și cîntă oștenilor, satelor și tîrgurilor; și pretutindeni îl impresura aceeași dragoste și aceeași înțelegeră.

M. SADOVEANU

Chipul fizic al lui George Enescu este însăși definiția muzicii care este proporție. Ființa sa este de o venustate desăvîrșită, care s-a clarificat mereu în cursul vieții ca sunetul unei viole. Frumusețea sa n-are nimic fiziologic, de natură să atragă tulburări afective în sufletul ascultătoarei.

G. CALINESCU

George Enescu reprezintă în fața lumii sufletul românesc în tot ce are el mai curat și mai înălțător. Sute de mii de oameni de pe suprafața pămîntului, care iubesc pe Enescu, nu se poate să nu cuprindă în aceeași iubire și poporul și țara care a dăruit lumii pe Enescu.

LIVIU REBREANU

Enescu, din primele clipe cînd stai de vorbă cu el, nu pare deloc distrat; e un om ordonat și meticos (și ține cu o delicioasă cochetărie să-ți amintească acest lucru); detestă boemia capricioasă de romantică memorie; în vorba lui, în gesturile lui, nu e nici urmă de orgoliu; nu ia, cînd vorbește nici un aer visător și sacerdotal; nu ține deloc să „oficieze”, și, mai ales, afirmă cu sinceritate că nu vrea să rămînă decît muzician.

AL. P. PHILIPPIDE

Dacă melancolia, aparentă pe fruntea cu lauri de hirtie de ziar a marelui nostru lăutar, se va simți mîngîiată de închinăciunea greierilor negri ai rotativei mîzgălici, atunci se lasă în dansul tipsurilor și să-i treacă pe dinaintea jucînd, toate literele mari și minuscule, ale tiparului...

T. ARGHEZI

George Enescu este astăzi unul dintre cei mai autentici reprezentanți ai sufletului românesc în întreaga lume, un artist executant complet, de reputație înaltă și un creator dintre cei care vor rămîne în cultura europeană.

CAMIL PETRESCU

Trupul care de obicei pare a purta oarecît o povară, masiv, se îngreuează tot mai mult, se încovoiează sub poveri crescînde, se apleacă cercetător spre un abis de taine, așa fel ca la ultimile acorduri ale unui Adagio din Bach, chipul blajin, acum turmentat pînă a fi căpătat masca chinuită a unui Beethoven se pleacă tras de arcușul, — de mult devenit magic, — arcușul lipit de mînă, de braț, — trag laolaltă trupul acum încovoat desenînd pînă la extrema lui, un arc deschis în jos, din nevoia cerută de perfecția sunetului.

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Este rolul marilor creatori să rodească nu numai prin opera lor personală, dar și prin aceea pe care o fac posibilă în jurul și în descendența lor. Acesta a fost și rolul lui George Enescu.

TUDOR VIANU

Admirația pe care o port maestrului George Enescu se nuanțează cu aspecte rare. Compozitorul, dirijorul și virtuosul Enescu reprezintă în muzica contemporană un fenomen real.

Prin spiritul său muzical atît de vast, prin entuziasmul cu care ajută, sfătuește și încurajează pe tinerii compozitori români, George Enescu e pentru țara noastră cea mai legitimă mîndrie, cea mai superbă întrupare a geniului românesc.

IONEL PERLEA

EUGEN CIUCA: „Enescu”

nafragiat în atonalism unde absența relațiilor funcționale transforma cosmosul sonor în haos. El însuși și-a dat seama de necesitatea unor sisteme de referință în determinarea semnificării relațiilor sonore creînd deliberat și, mai întîi teoretic, sistemul serial, enunțat în anul 1925.

În locul unui sistem de referință funciar, unic, determinat istoricește, Schönberg propune sisteme variabile bazate pe serii de sunete, diferite la fiecare lucrare. Dacă ele aduc un număr infinit mai mare de relații sonore, în schimb ele determină o atît de versatilă semnificație a raporturilor sonore, încît capacitatea semantică a acestora se diluează. Sistemul a sedus pe mulți compozitori de primă mărime, printre care și Stravinski, dar nu e mai puțin adevărat că și azi, după aproape jumătate de veac, serialismul este pus sub semnul întrebării, mai ales acum cînd se încearcă o reconsiderare a organizării limbajului muzical cu ajutorul matematicii moderne.

Dacă în trecut, modalul și tonalul, sisteme configurate empiric, n-au avut decît parțial criterii științifice, ele au avut girul unei practici, semantica lor fiind socialmente determinată. Serialismul n-a pornit din practică, astfel că schemele seriiale (seriile), fiind determinate anterior actului de creație și fără o viabilitate verificată, pot ușor fi doar niște plămănuiri artificiale.

Cercetînd creația enesciană, unui muzicolog român i-au emis ipoteza unui „serialism românesc” pe care l-ar desluși în limbajul muzical al marelui Enescu. Este vorba de serii de sunete funciare melosului românesc, care, fără a constitui „teme”, stau la baza creației maestrului. Teza concordată cu noua con-

Cu Pablo Casals la Bordeaux in 1904

...Când maestrul a dirijat pe dinafară cele două tablouri, neuitând nimic, nici cel mai mic amănunt, reliefind în mod atât de plastic toate intențiile realizate și incluse de mine în valorile de note atât de bine încit eu însumi n-am mai găsit nimic de adăuga, am fost atât de impresionat, cum rar mi s-a întâmplat. Nu i-am spus multe, dar din îndelungata și muta mea stringere de mină, ființa aceasta aleasă a putut simți că am închis-o pentru totdeauna în inimă, aliniindu-mă în rîndurile admiratorilor lui.

BÉLA BARTOK

Tot în seara aceea, cînd pianul și vioara se tînguiau ca două păsări care-și răspund, am cugetat la Sonata lui Franck, mai cu seamă cîntată de Enescu...

MARCEL PROUST

O jumătate de veac de prietenie mă leagă de dînsul. Enescu mi-a inspirat întotdeauna o dragoste sinceră și-l consider fără șovăire ca fiind unul din compozitorii de frunte ai epocii noastre... Dintre toți muzicienii pe care i-am cunoscut, socotesc pe Enescu ca fiind cel mai complet deoarece avea cele mai largi vederi, iar în creațiile sale artistice atingea culmile perfecțiunii. Și apoi, trebuie să vorbesc despre demnitatea, modestia, puterea morală, pe care totdeauna le-am admirat la el. Într-o epocă în care reclama are întietate, scumpul și marele meu prieten rămîne o pildă a artistului conștiincios care-și făurește neclintit opera, opera sa proprie, lăsînd la o parte zgomotoasele și trecătoare frivolități, pline de retențiuni ale așa-zisilor „inovatori”. Acest fericit echilibru, între marea valoare a muzicianului și senina cumpătare a omului, face din George Enescu una dintre figurile cele mai minunate și atrăgătoare ale timpului nostru.

PABLO CASALS

Interpretările inegalabilului artist nu dădeau impresia, nici pentru o clipă, nici printr-un singur gest, nici printr-o nuanță că el ar dori să-și etaleze calitățile. Interpretările sale erau pătrunse de o adîncă înțelepciune, care vădea cele mai înalte idealuri etice și muzicale, îndelungatele căutări care au dus la reevaluarea succesorilor obținute, la reinnoirea artei muzicale. Dar lucrul cel mai important care îl caracteriza pe Enescu era imensa lui bucurie la contactul cu arta.

DAVID OISTRAH

Enescu a exercitat asupra mea o influență covârșitoare, și nu sînt singurul în această situație. Străbateți lumea, întrebați-i pe muzicienii care l-au cunoscut, care au cîntat cu el, veți afla exact aceeași reacție: Enescu a avut o înflăcărare determinată asupra existenței lor, dar nu numai din punct de vedere muzical. Scotea din orchestră sunete magice pe care alți dirijori, cu o autoritate mai afirmată, nu visaseră să le obțină, pentru că avea un orizont spiritual și o putere de pătrundere excepțională, o experiență muzicală de o intensitate puțin obișnuită.

YEHUDI MENUHIN

Enescu a fost atât de mare, încît nu vîd cu ce drept aș putea să vorbesc eu despre dînsul. Ceea ce pot să vă spun, e că timp de șaiszeci de ani de cînd l-am cunoscut, el a fost pentru noi toți exemplul unei integrități unice și a unei generozități ce nu se poate măsura. Forța muzicii sale, cunoștințele pe care le avea, memoria și măiestria lui — toate atât de extraordinare, încît numai cei care l-au cunoscut îndeaproape pot să-și facă o idee în această privință.

NADIA BOULANGER

Enescu știa să comunice și altora acele simțăminte și gânduri pe care le trezeau în străfundurile făpturii sale marile opere interpretate de dînsul.

JOHN BARBIROLI

GEORGE ENESCU ȘI IAȘUL

În viața și în creația lui George Enescu, Iașul marchează două momente importante. Aici la Iași a fost adus copilul Enescu spre a fi dăruit muzicii. Aici la Iași i s-a hotărît soarta datorită clarviziunii lui Eduard Caudella, care, cu rară probitate artistică și profesională, a renunțat la ambiția de a avea ca elev un element excepțional dotat, recomandînd părinților să-l ducă să învețe acolo unde ar putea găsi un climat artistic pe măsura talentului său.

Viața a arătat că venerabilul Caudella nu greșise.

Tînărul Enescu, după încheierea studiilor, s-a arătat de timpuriu a fi fost un artist viguros, un artist a cărui multilaterală activitate s-a impus în viața muzicală internațională de la primele afirmări.

Faptul că Enescu n-a cunoscut în tinerețe vicisitudinile neînțelegerii sau piedicile unor meschinării de „clan” sau de „bisericuță”, frecvente în viața muzicală mondială, nu se datorează numai unor conjuncturi favorabile. Este drept că, găsînd admiratori și sprijinitori în cercurile influente ale Parisului muzical, pe atunci capitala artistică a lumii, drumul afirmării i-a fost mai lesnicios. Succesul afirmării tînărului artist își are însă obârșia în însăși creația sa și în concepția sa despre muzică, pe care o deslușim atît din lucrările sale cît și din interpretări. El însuși a mărturisit că s-a făcut cunoscut mai ales ca violonist interpret. Nota dominantă a concepției enesciene despre muzică a fost înaltul umanism în slujba cântărilor și-a pus toată arta sa. Și a făcut-o în anii tineretii cu un patos adolescentin, cu o tinerească avîntare, cu sublimă dăruire. Această frenezie juvenilă n-a dispărut total nici atunci cînd, înaintînd în viață, a cunoscut și adversitățile lumii, și marile tragedii umane.

Tînărul Enescu, acela care se avîntă impetuos în „Octetul de coarde”, acela care își afirmă viguros gîndurile în „Simfonia I”, acela care cîntă sublimul vietii în „Suita I” oglindește în muzica sa sinceră, fără prețiozități, gîndurile, trăirile, vreaile unui om îndrăgostit de om. Oglindește însă și muzicianul care a parcurs o ascensiune fără zăgazuri în frumoasa-i carieră artistică.

O fotografie în primul deceniu al veacului nostru ni-l arată sub înfățișarea unui tînăr de o tulburătoare frumusețe ale cărui priviri scinteietoare exultă certitudinea cu care scrutează viitorul. Aș pune ca motto sub acest portret impetuosa temă cu care începe prima sa simfonie.

Dar, ca și factura temei respective, în care semnalul viguros, eroic, entuziast, nu

se încheie cu o expresie a împlinirii, ci cu o neașteptată deconcertare, anii ce vor urma vor aduce în viața lui Enescu întrebări pe care poate nu și le pusese încă. Sînt anii în care tînărul cu succese crescînde în cariera sa de artist va trăi drama primului război mondial. În acel Iași al durerilor, unde se dădea din răsuputeri lupta de a menține rezistența în fața dușmanului care sfîrtecase țara și de a organiza contraofensiva, în acele tragice zile, George Enescu a rămas în mijlocul suferințelor. Colindînd spitalele de răniți artistul Enescu a luat contactul direct cu drama umană. Tragedia omenirii i se arăta crud și nemijlocit prin durerile celor ce-și duceau calvarul rănilor supurînde.

În aceste vremuri, în Iașul acela eroic, a înghebat orchestra simfonică alcătuită ad-hoc cu care a menținut moralul ridicat în rîndurile celor din spatele frontului, dînd astfel un splendid exemplu de atitudine civică.

Anii aceștia au rămas însă întipăriți în opera sa. În orele de răgaz care-i mai rămîneau după repetiții, după concerte, după vizitele la spitale se odihnea compunînd. Simfonia a doua și a treia sînt geminate și așezate pe hîrtia cu portative în acele clipe cînd omenirea trăia zguduiri războiului, cînd patria se afla în pragul pierzării, cînd la tot pasul întîlnia durere.

Mai putea avea oare muzica creată frenezia și elanul lucrărilor de tinerețe? Mai puteau fi oare cîntate liniștea idilică și incîntarea naturii? De acum înainte în opera lui Enescu vor începe să pătrundă chinuitoarele întrebări pe care și le-a pus omul întotdeauna. Cu simfonia a doua și a treia, opera enesciană capătă noi dimensiuni care se vor contura cu mai multă pregnanță în „Oedip”. De aici înainte opera enesciană, alături de imaginile luminoase ale vietii va cuprinde și acele neliniști acele frămîntări care l-au stăpînit pe omul Enescu, pe artistul Enescu.

De orașul unde a trăit primele zguduiri, unde a fost martor al altor suferințe s-a simțit deosebit de legat. Societatea simfonică „George Enescu”, în cele două perioade de activitate (1918-1924 și 1931-1932), l-a adus deseori la Iași, unde toți muzicienii îi ascultau îndrumările cu un imens respect și cu o dragoste neîfărmîtată. „Așa a spus maestrul”, „așa a vrut maestrul” erau norme cu o valoare de

lege inextricabilă pentru toți cei care lucrau la Iași în domeniul muzicii.

George Enescu a simțit acest atașament. În anul 1931 a dat numele său conservatorului (pe atunci Academia de muzică), instituție de care, el însuși a declarat-o într-o scrisoare, se simțea deosebit de legat. În 1942 cînd după multe lupte Iașul avea o filarmonică de stat a ținut să dirijeze concertul inaugural.

Cînd și-a depănat prin muzică amintirile copilăriei a dedicat lucrarea bătrînului maestru Caudella, arătînd că și acel moment în care la Iași i se hotărîa viitorul l-a păstrat neșters în amintire.

Dragostea lui pentru Iași și pentru muzicienii ieșeni s-a resimțit din generozitatea cu care acorda sprijinul și sfatul său și cu bucuria ce o resimțea venind la Iași.

Azi, alături de făclia operei sale care călăuzește pe toți muzicienii țării, cel din Iași mai simt încă și îmboldul caldului suflet moldovean ce și-l deschidea în mijlocul muzicienilor și prietenilor din orașul pe care l-a iubit atît. Căci Iașul a fost pentru el locul unde i s-a hotărît destinul de mare muzician și tot Iașul a fost locul unde a trăit acele momente de confruntare cu marile suferințe umane care au lăsat urme adînci în opera sa.

ION JUJA

Clădirea în care a funcționat academia de muzică și arte dramatice din Iași.

DOCUMENTAR

În Arhivele ieșene se găsesc importante mărturii asupra activității a celui care a fost compozitorul, violonistul, dirijorul și pedagogul George Enescu. În acest sens vorbeste impresionantul număr de programe ale concertelor date la Iași de talentatul muzician român, primul datînd din 4 octombrie 1898 cînd Enescu a prezentat concertul pentru violină de Mendelssohn, Ciacona (violină solo) de Bach, Legenda (pentru violină) de Wieniawsky și Reverie de Godard.

În urma unor concerte date în străinătate, în 1912, George Enescu se întoarce în țară și, în dorința de a crea un fond care să se acorde celor mai distinși compozitori români, susține o serie de concerte în capitală și provincie, două dintre ele avînd loc la Teatrul Național din Iași, în zilele de 3 și 5 martie 1912, în urma aprobării date de directorul de atunci, Mihail Sadoveanu. Un an mai tîrziu se înființează premiul de compoziție care-i poartă numele și care a consacrat pe mulți dintre talenții reprezentanți ai muzicii românești. Referitor la această inițiativă este edificatoare scrisoarea Ministerului Instrucțiunii, către rectorul Academiei de muzică și artă dramatică din Iași, în care se arată că pentru a încuraja munca talentelor muzicale din țară și a recompensa pe cei meritori,

Enescu de vorbă cu Sadoveanu la o recepție

Enescu, a pus la dispoziția Casei Școlilor pe lîngă suma de 1300 lei provenită bugetar din fondul creat de el și suma de 3000 lei din care se vor acorda premii lucrărilor muzicale mai de seamă.

Anul 1918 este anul unor importante evenimente pentru istoria națională și în același timp este anul în care George Enescu, pentru meritele sale deosebite, primește titlul de profesor onorific al Academiei de muzică și artă dramatică din Iași. Plin de semnificații e procesul-verbal, din 28 noiembrie 1918, încheiat cu această ocazie de profesorii Academiei și semnat, printre alții și de M. Codreanu, în care se spune: „Timp de doi ani cît a durat campania pentru realizarea idealului nostru național, Enescu și-a dat toate ostenețile pentru a alina cu arcașul său fermecător suferințele și durerile celor care se jertfiseră pe front; timp de doi ani, în contact veșnic cu profesorii și elevii școlii noastre, care ne-a dat acele minunate concerte simfonice, al căror folos material a vindecat rănile truștești ale vitejilor noștri, fără să mai vorbim de folosul moral, care așa de minunat a alinat suferințele sufletești, a încurajat și îndemnat pe cei mai buni dintre elevii școlii noastre de la clasele instrumentale, a conlucrat cu un bun camarad cu mulți dintre noi pentru reușita așa de strălucită a acelor concerte”.

Approape an de an Iașul primește cu brațele deschise pe ambasadorul cel mai de seamă al muzicii românești. În 1927 dintre cele cinci concerte date la Iași unul dintre ele avea drept scop sprijinirea familiei primului său profesor și sfătuitor, Caudella.

Cîțiva ani mai tîrziu, în 19 noiembrie 1931, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de viață, la propunerea Academiei de muzică și artă dramatică, Ministerul Instrucțiunii aprobă ca instituția de cultură ieșeană să poarte numele lui George Enescu, el fiind ales rector de onoare pe viață și cu aceeași ocazie în sala de concerte a Academiei se dezvelește bustul marelui muzician.

Pînă la aceste evenimente amintite mai înainte, dar mai ales după acestea, receptiv la afecțiunea pe care ieșenii o aveau pentru opera sa, Enescu poartă o strînsă corespondență, în special cu profesorii Academiei de muzică și în același timp susține o serie de concerte în capitala Moldovei.

După ce în 1933 George Enescu intră în rîndurile membrilor Academiei Române, primește din partea poetului M. Codreanu, atunci rector al Academiei de muzică și artă dramatică, o scrisoare ce oglindește sentimentele de admirație ale ieșenilor. La rîndul său, în 25 mai 1933, din București, Enescu îi scria: „Profund mișcat de cuvintele de caldă simpatie ce mi le-ați trimis împreună cu tot corpul profesoral al Conservatorului din Iași, vin la rîndu-mi să vă exprim toate sentimentele mele de credincios devotament către această instituție de care mă leagă atîtea duioase amintiri”.

D. IVANESCU

MOȘ TUDOSE

un fel de vânători „de Duminică”, — cum se spune, — adică niște amatori de ocazie, fără îmbrăcăminte trebuincioasă pentru o asemenea rilor. Veniseră cam cu mîinile, fără experiența deplasă-vreme dușmănoasă, fără scule goale și cu cizmele bandajate burduf cu hîrtie de zia-re vechi legate cu sfoară ca să nu le înghețe picioarele. Foșneau mergînd și parcă ar fi călcat pe monturi.

Cît să fiarbă apa pentru mămăligă, am tras ruksacul de bretele, și am început să-l descum: merinde, o damigeană de vin, o sticlă de rom, mere, portocale, — mă rog tot ce trebuie pentru un „crușon”, băutura mult apreciată între noi pentru proprietățile ei tonice. M-am pus să pregătesc totul într-o oală mare, unde învîrteam cu un linguroi de lemn.

Mă rog, ce să mai lungesc? Am mîncat ca în poveste, că mămăliga era de aur și brînză avea vine verzi ca de marmură. Și mai ales am băut ca să ne dezmoțim.

Pe perete, lîngă ușă era pusă într-un cuț o lampă de gaz de cinci focuri, cu fitilul ridicat la maximum, așa că fuma puțin, dînd atmosferei ceva misterios. Cei doi actori, puțintei la trup și ne-deprînși cu oboseala năpraznică, s-au lăsat pe lavițe și au schimbat de rol: nu mai erau doi vînători teribili, ci doi copii care dormeau cuminiți, cu mîinile sub cap. Am rămas pe poziție moș Tudose și eu. Și ne-am întins la vorbă. Crușon era destul în oală, iar cînd scădea, îl completam la loc, și iarăși îl mai pitroceam cu linguroiul.

Pe vatră, marginile turteilor de bălegar se înroșeau din cînd în cînd mai tare, ca și cum cineva ar fi suflat în ele. Dar nu era decît răbufneala vijeliei de-afară care năvălea, speriața și ea, pe horn. Se vede că viscolul se zbătea încă. Ce cald și ce bine ne era însă!

Despre ce vroia să vorbească un vînător în ajunul vînătorii, cu un om care trăiește de multe zeci de ani, în preajma pădurii? Firește, în prim

loc, despre vînatul care există în pădure și despre perspectivele de a doua zi.

— Mistreți sint, moș Tudose?

— Sint, domnu Emil, și urme se vîd. Numai că cu aiștea nu știi niciodată ce au de gînd, mai ales pe-o vreme ca asta.

— Da' lupi?

— Mulți. Iși fac de cap. Vin pînă-n marginea satului, după oi, după porci, ba și după viței. Pe-o noapte ca asta nici nu-i bine să ieși afară.

— Și vulpi?

— Cît lumea, că doar în jurul pădurii sint trei sate din care se aprovizionează cu găini și rațe. Numai că acestea sint cucoane mari și nu cred că scot nasul din vizuine pe-o vreme ca asta. Nu le place să le ude blana. Doar cînd le scoate-afară foamea, din birlog.

— Iepuri?

— Mai puțini. Ii zvîntă vulpile, săracii.

Cum se vede, inventar strălucit și promițător, măcar că, deocamdată, în pădure, nu în sanje. Inchipuirea însă începu să lucreze, și în gînd, vindeam deja pielea lupilor din pădure. Un vis eroic cu fapte mari și impușcături de mare maestru, începu să dea farmec ametelei plăcute, aburită din cîmile de crușon.

Stam cu capul răzimat într-un cot, cu obrazul în palmă și mă uitam la moș Tudose, ascultîndu-l. În lumina slabă din cameră, capul lui îmi părea mic, și ochii mici și ei, negri și rotunzi ca două gămălii de bold. Erau sfredelitori și parcă șireți. Aveam impresia că mă cercetează, că pătrund în mine. Odată, fără să-mi dau seama, mi-am strîns mașinal haina la gît, ca o pavăză. Nu! Moș Tudose nu era un om obișnuit. Avea în el ceva dîrz și hotărît. Mult așa fi dat să-i cunosc atunci viața și ce se petrecea în gîndul lui; ce-o fi crezînd el despre lumea asta. În ochii aceia ai lui, stăteau multe frămîntări. Și gesturile lui erau agitate. Sta cu coatele pe masă, cu mîinile apropiate, cu degetele une-

ce-se, dumnezeu le ierta păcatele. Înjurau de cruce, de bșerică și dumnezei, pe urmă spuneau de îndată „doamne iatră-mă” și păcatul era aranjat.

Imi mai plăcea că ne îndemna să ne iubim unul pe altul. Mi s-a părut că asta nu e rău. Dar pe urmă am băgat de seamă că, de ne iubim noi între noi, săracii, n-am făcut nimic. De altfel, și fără învățătura asta, tot ne iubeam, că nu aveam ce împărți între noi și, cînd e așa, rost de gîlceavă nu este.

Vezi însă că, am băgat eu de seamă, credința ne sufla să-i iubim pe toți. Cum dracu' să-i iubești?! m-am întrebant într-o zi cînd am văzut cum stau lucrurile. Cînd am crescut, mi-am zis: asta nu se poate. Asta nu-i bine.

Viața în sat a ajuns din ce în ce mai grea. Nu mai era chip de trăit. Iar na oame-nii se stingeau cu zile.

Nu i-a mai putut stăpîni cu „iubiți pe dușmanii voștri” ori „supuneți-vă stăpînitor voștri”.

Și ne-am repezit cu ce am avut, cu furci, cu coase, cu topoare, la dușmanii noștri, așa cum era firesc, nu cum scrie în cărțile astea.

Atunci s-a dus dracului credința din mine. Am pornit și eu cu satul întreg. Parcă mă trezisem de sub niște farmece, dintr-o aiureală.

La '907 m-au împușcat în piept. Era să mor, dar am scăpat. Cînd zăceam în drumul satului, în dreptul școlii, au năvălit pe uliți, roșiorii cu lăncile la scară. Erau să mă strivească copitele calului ce-l purta pe căpitan. Căpitanul nici nu s-a uitat la mine, dar m-a ferit calul. Poate că s-a și speriat de mine, poate că i-a și mirosit a sînge. Și așa am scăpat. Dar, de jos, de la pămînt, unde eram întins, calul mi s-a părut grozav de mare; pînă-n cer. Da... pînă-n cer. Tăcu.

In cameră se auzea sforăitul undulat al celor doi actori. După o pauză, moș Tudose începu:

— O să mă întreb de ce mai țin cărțile astea. Le țin fiindcă uneori, mai simt nevoia de ele, în alte probleme. Țin cartea asta a unuia Mironescu fiindcă scrie în ea despre o întîmplare de la '907, astălalță că vorbește frumos de soldați în război, iar cărțuia asta m-a învățat ce mare-i lumea. O am tot de la dascălul Petrache.

Rana din piept de la '907 m-a lăsat beteag. Nu mai pot munci ca orice om. Muncesc acum ca slugă la circiumar. O fac pe vizitiul și pe cărăușul. E mai puțin obositor. Căruța și caii ce i-ai văzut sint ai lui. Și... măcar că scrie aici ce scrie, — și bătut cu palma pe cartea de rugăciuni, — eu nu-l iubesc pe circiumar. Nu pot, — măcar să mă mîncească iadul.

Și moș Tudose rise mut. Trebuie să fi fost tîrziu. Gazul în lampă se terminase. Fitiul ardea singur, fără flacără. O lumină, slabă, roșietică, proiecta hidos umbrele noastre pe ungherul unui perete, diformîndu-le.

A doua zi ne-am sculat cu noaptea în cap, să ne pregătăm de plecare la pădure. Viscoala însă fără conținere. Indărătnicia noastră, făcu totuși să scoată caii, să-i pună la sanje, și să pornim. Am mers însă pînă la ieșirea din sat. Acolo viscolul învălmășea atît de tare suluri de zăpadă încît caii, mai chibzuți decît noi, n-au mai vroit să meargă cu nici un chip. Și ne-am întors înapoi.

Vînătoare, așa dar, n-am mai făcut. Dar nici azi, după vre-o treizeci de ani de-atunci, nu-mi pare rău că am fost în noaptea aceia la Rădeni: l-am cunoscut mai bine pe moș Tudose... am cunoscut un om.

Mare pacoste și patima asta a vînatului! — așa-mi spuneam în gînd, trîntit pe straful gros de paie din sanja cu tălpici. Eram trei în ea, întînși ca într-un pat de spital primitiv, toți cu căciuli, cu fulare de lînă trase pînă peste ochi, cu gulerele blăniîi ridicate pînă peste cap, toți așezați cu spatele spre viscol.

Și cu toate astea, vîntul descoperea cite-o crăpătură și împingea prin ea zăpada, de simțeam deodată că gîtul e ud, și fruntea ni-i înghețată.

Cugetarea mea cuminte de mai sus o gîndisem doar ca o dojană, dar nu aveam curajul s-o rostesc, să nu rîdă de mine ceilalți, căci vînătorul are o strașnică fudulie de a înfrunta orice vreme și chiar orice primejdie pentru un pîrlit de iepure.

Caii lui Moș Tudose înotau greu prin troienele de zăpadă adunată cu duimul lîngă tăietura drumului, după orice mușuroi și buruiană. Cînd zăpada le ajungea pînă la piept se grăbeau parcă, ridicînd picioarele ca la defilare, și pufneau pe nări ca pe niște pistoane. Părul lor castaniu era luciu de sudoare. Moș Tudose învîrtea atunci pe sus o biciușcă subțire, ca o năpraznică amenințare, dar de bătut nu-i bătea. Căluții erau amîndoi harnici și, la nevoie se îndemneau unul pe altul.

Bine înțeles că, pe drum, n-am scos nimeni o vorbă. Seara începuse să se amestece cu viscolul de parcă în jurul nostru s-ar fi lăsat perdele cenușii, tot mai dese. Mă gîndeam că sâniile noastre încărcate cu vînători, vreo 4 la număr, făceau un fel de convoi siberian. Se vedea roată împrejmur, nu era decît cenușiu și, prin el, alb și iar alb. Dar cine să se poată uita, că viscolul își înțepa ochii, ca niște ace. Chiar moș Tudose, care era mai obișnuit decît noi cu asemenea încercări năpraznice, sta cu capul în piept, caraghios îmbrobodit peste căciulă cu un șal gros de lînă, făcut în casă.

Satul Rădeni, din coasta unui întins masiv de păduri cu rîpi adînci și țihle dese ca peria, nu era departe de gara unde coborîsem. Dar a trebuit să tot poposim ca să odihnim caii. La întiul po-

pas, moș Tudose sări jos din sanje să tragă caii de urechi, după vechiul obicei, dar se înfundă în zăpadă de-i rămase doar bustul deasupra de parcă restul l-ar fi pierdut în cine știe ce pățanie. De-abia s-a putut descotorosi ca să se urce iar. Nu stăteam însă niciodată prea mult pe loc fiindcă atunci simțeam cum ne învăluie viscolul și vrea să ne acopere acolo cu o șiretenie nemaipomenită. Blăniile cu zăpadă pe ele, începeau să se înscorțoseze de parcă ar fi fost făcute din coaja de stejar și să pîrie de cite ori ne mișcam. Frig și umezeală la un loc începură să pătrundă pînă la trup, stîrnind fiori neplăcuți.

Se lăsase noaptea măcar că trebuie să fi fost cel mult ora cinci seara. Moș Tudose nimeri în curtea casei lui, pe de rost sau poate caii singuri l-au dus. Sanja trecu peste locul gol unde ar fi fost să fie poarta. Casa lui era compusă dintr-o tindă îngustă pe jumătate plină de turte și coceni pentru foc, și o încăpăre scundă, cu un singur ochi de geam cît o foaie de caiet, cu lut pe jos, la un perete cu un pat de scînduri acoperit cu niște saci, iar de-a lungul celorlalți, laviți înguste, goale, drept scaune.

Dar ce palat mi s-a părut! Cald! Vatra deschisă. Doar un miros greu și iute plutea peste tot, ridicat din turtele pătrate de bălegar care ardeau mocnit. Ce importantă?! Eram vînători! Plăteam dinainte tributul plăcerii.

Moș Tudose intră mai tîrziu, alb tot și încrunțat. Părul, sprincenele, mustățile pe oală, erau ude, lipite de obrazul uscățiv. Dar mersul lui era sprinten.

— Al dracului vreme, — slobozi el. Dacă ține tot așa, astă noapte iepurii vin la ușă, nu mai trebuie să alergăm noi după ei.

Moș Tudose, un țaran bătrîn, era gazda noastră în fiecare an, uneori chiar de două ori pe iarnă. Iși știa astfel bine treaba. Puse un ceaun mare de mămăligă și făcuse rost de la oierii din sat de niște bulgări de brînză de puțină, sărată foc. Cu mine în cameră mai erau doi; doi actori de la Teatrul Național,

partidului

Un ochi imens pulsează viu în spații și singele mi-l trage cu putere, urcînd cum zeii treptele iubirii în ornicele dulci de constelații. Pe table mari de calcar scriem semne și rînduim pe lume inc-un mal, veni-vor ploii să ne dizolve pleoapa dar el rămîne semnul cel mai clar...

semne

O, valurile blonde mișcătoare pulsînd în timpla fiecărui zeu. Secundele erupției solare inchipuie ciorchini de curcubeu boltiți deasupra frunții. Cercul verii plin e de semne trase cu mîgălă de geana apelor. În torțele tăcerii ceara sămînței limpezește miezul...

VASILE MIHAIESCU

PROFILUL UNUI CRITIC

Manifestându-se cu predilecție în domeniul prozei, critica profesată de Virgil Ardeleanu și-a impus dintr-un început anumite restricții, care, dacă o pot defavoriza întru totul sub aspectul diversității tematică, îi conferă în schimb, parcă în compensație un statut aparte în peisajul literar contemporan. Ceea ce reține însă imediat atenția, în cazul său, dincolo de constanța preocupărilor, este tonul și atitudinea pe care înțelege să le adopte în discutarea fenomenului artistic actual. Spirit lucid (am zice, de o luciditate aproape sarcastică), criticul își rosteste aprecierile cu o intransigență implacabilă, cultivând cu demnitate intelectuală onestitatea, curajul și sinceritatea în afirmarea opiniei. Nimic mai firesc, prin urmare, ca, în atari împrejurări, momentele de conjunctură care l-ar putea, eventual, favoriza în actualitate (și cîți rezistă ispitei?) să fie sistematic eludate. La fel, actual critic se revindică de la un ideal pe plan angajat axiologic, ceea ce are drept consecință o permanentă raportare a actualității literare la modele pe care i le pune la îndemînă tradiția. Totul este analizat, cumpănit și justificat din această perspectivă. Nu e, deci, de mirare că doar relativ puține opere primesc girul integral al lui Virgil Ardeleanu. Căci chiar și atunci cînd nu trădează spiritul literaturii, ele sînt „sanctionate” pentru „minusurile” pe care le dezvăluie privirii sale sagace, așintite mereu în absolutul creației.

S-ar putea obiecta că, practicînd o asemenea modalitate critică, risți nu o dată să te îndepărtezi de pulsul real al literaturii cu mutațiile și metamorfozele pe care acestea le implică într-o anumită etapă a dezvoltării ei. Reproșul ar fi intemeiat doar în măsura în care criticul, preocupat de stabilirea și ierarhizarea valorilor aparținînd climatului literar în mijlocul căruia acționează, ignoră o altă obligație a disciplinei: aceea de a depista și incuraja tinerele condeie, de a le urmări drumul sinuos al realizării. Firește, am admis și acest punct de vedere, într-o ordine strict ipotetică. Pentru a nu lăsa nici o urmă de dubiu, vom spune că V. Ardeleanu cunoaște exact atribuțiile disciplinei și se pune în slujba ei cu devoțiune. El iubește literatura în pofta faptului că atitudinea sa intransigentă, adesea pătimașă i-ar putea face pe unii să-l considere un mizantrop, mai mult, un misogin. Mizantropia, cîtă există în scrisul lui, e de natura celei călinesciene (remarcăm aici doar o similitudine temperamentală, și nimic mai mult!) și ea provine dintr-o trădare a literaturii care, de multe ori, sfîrșește prin a-i înșela speranțele și așteptările.

O intuiție sigură bazată pe un gust estetic rafinat îi permit să discearnă rapid între valoare și non-valoare, între inovația autentică și mimetism. Creațiile mari, cu adevărat notabile (Princepele, Groapa, Moromeții I, Iarna bărbaților, F. Ingerul a strigat, Ce mult te-am iubit, Prins) pentru a da câteva exemple, mai vechi sau mai

recente) îl aduc aproape totdeauna într-o stare de jubilație pe acest „critic” incurabil. Atenț la metamorfozele pe care le cunoaște momentul literar actual (recte proza), criticul incurajează tentativele de inovație.

Intr-o etapă cînd o anumită parte a prozei autohtone pare să-și adădece cu orice preț modernitatea, mimetismul, pașița sint factori de epigonism cultural, care acționează destructiv, împiedicîndu-i dezvoltarea reală, originală. Impotrița lor se ridică V. Ardeleanu și aici trebuie văzută acțiunea terapeutică a criticii sale. Ironia ei e cu atît mai usturătoare cu cît scara reală de valori a prezentului pare să fie uneori răstălmăcită, acordîndu-se prioritare producțiilor debile, sau numai unor pseudoexperimente care jenează tocmai prin mimetismul lor. Cu alte cuvinte, nu inovația este cea sancționată (s-a putut observa că se face chiar apel la ea), ci tendința de a supralicita opere și autori din care, deocamdată, nu se poate reține aproape nimic. De aceea, reacția impotrița unui Vintilă Ileanu (cu al său roman Pînă la dispariție), D. Țepeneag (Frig) sau Iulian Neacșu este de aplaudat. Ea vine din convingerea că „nu formulele literare dictează perenitatea operelor, ci gradul de sensibilitate, de observație omenească încorporate în ele” (p. 96). Față de falși idoli pe care critica și-i construiește necentenii, replica e vehementă. Căci demersul critic al lui Virgil Ardeleanu înseamnă, înainte de orice, perspectivă axiologică.

Criticul spune lucrurilor pe nume chiar cu o oarecare brutalitate. Reputațiile nu reușesc de loc să-l inhibe. Dimpotrivă, îi ascute spiritul polemic. Moromeții II este examinat și apoi diagnosticat cu siguranță de clinician. Romanul e considerat o autopastășare a primului volum, într-adevăr o capodoperă, căruia Marin Preda nu face decît să-i reia materia pe sute de pagini, transformîndu-se astfel într-o „hidră” cu numeroase capete. „După cum e greu să afirmi (...) că partea secundă a Moromeților s-ar înscrie sub simbolul tulburător al unei morți generale. Să spunem cînsit, replică V. Ardeleanu. Moare într-adevăr o lume, dar nu pe scenă, ci în culise” (p. 20). Oricît aparențele ar proba contrariul, e aici mai mult zimbet sarcastic al unui sentimental trădat în așteptări de vechii săi idoli, care ajung să-și smulgă singuri aureola. Criticul așează crațiile literare ale epocii sale pe un portativ valoric, cu sentimentul că Timpul nu-i va face inutilă operația, chiar dacă, pe alocuri, s-ar putea ca operele și autorii pe care îi analizează să ocupe un alt loc și să primească noi nuanțări.

T. TIHAN

O temă eternă — patria, un sentiment ce posedă un domeniu aparte în complexul emoțional specific pe care literatura îl declanșează în sufletul cititorului — patriotismul! Ele cheamă și acceptă numai gîndul profund, numai sensibilitățile deosebite și capabile să dea o expresie mereu nouă unui conținut de o mare complexitate. Pe drept cuvînt scria Ștefan Augustin Doinaș într-un articol publicat în **Contemporanul**: „Conștiința unei apartenențe etnice care-și caută înfrigurată temelii ce coboară în mit, atitudinea combativă față de anumite date ale prezentului istoric, aspirația spre un ideal umanitar care poate fi întrevăzut tot atît de bine în neurile trecutului ca și în zarea fulgerată a viitorului, cîntecul libertății pierdute, tînguinea celor înrobiți, entuziasmul în fața unui erou național sau în fața unui peisaj natal, dragostea pentru limba pe care o vorbești sau disprețul pentru un act trădător — toate acestea pot să devină — și au devenit, de la începuturile culturii universale — teme implicite — sau explicite — ale unor opere artistice; dar ceea ce le-a salvat de la caducitate n-a fost inserția în materialul sensibil brut, contactul lor concret cu evenimentul trecător — ci dincolo de acesta — capacitatea creatorului de a da unor tîlcuri ce aparțin clipei durabilității verbale a unei expresii inedite” (Despre concepția poeziei patriotice). Neîndoios, „durabilitatea verbală a expresiei inedite” constituie condiția esențială a literaturii, a perenității ei. Nu e mai puțin adevărat însă că poezia patriotică așa-zis ocazională își are importanța sa, dacă nu printr-o valoare estetică intrinsecă, cel puțin prin utilitatea ei socială în anumite momente istorice cînd se produc transformări profunde și cînd societatea stă sub semnul cititoriei. Vasile Alecsandri este pentru literatura noastră un exemplu strălucit în această direcție.

Dimensiunea etică a creației unor poeți care și-au încordat lira spre a cînta realitatea socialistă, materială și spirituală românească, ambianța noastră cosmică și morală, ca să folosim o inspirată formulă Iovinesciană, îndeamnă la cîteva reflecții.

În volumele unor autori ce nu ne-au convins pînă acum de posibilitățile lor (și printre aceștia nu sînt numai debutanți) ne-am obișnuit să numim poate prea grăbit experiment ceea ce adeseori este un vid de idei și formă sterilă. Căutarea însă capătă un sens, devine o realitate estetică, în creația poezilor de autentic talent, ce se arată angajați în descoperirea propriei lor personalități. Aceasta nu înseamnă — cum s-ar putea crede — exacerbarea eului, ci înțelegerea adîncă a condiției artistului conectat la realitățile etnice, etice și politice ale poporului său. Un poet care se caută pe el dîn acest punct de vedere este **Cezar Baltag** și iată peisajul sufletesc și geografic, ca o oglindă unică a eului său: „Aici este soarele meu / aici sînt prietenii mei și fîntînile, / aici orizontul este pe rînd / roată, ! deal, inimă, / aici, din părinții părinților mei, / au zburat treptat zilele / și s-au rostii cuvinte / și s-au desfrunzit așteptări / și au căzut ploii / și au luminat patimi, / ... inima mea / atunci / era Mîine, / trupul meu / atunci / era Mîine, / sîngele meu încălzea un trup născut, / glasul meu netezit / clătînd în miezul semînelor / netrezitele ramuri, / ... Văzul meu e o trecere, / auzul meu e o trecere, / sîngele meu e cea mai frumoasă călătorie / spre inima dulcelui Mîine, / pe care / îl voi numi fiul meu / și îi voi da cuvintele mele / și ochii / și soarele meu și riurile / și îl voi pune stăpîn peste numele meu, / și amintirea mea / și izbinzile, / aici, pe aceste coline / unde eu voi fi mai departe roată, / deal, inimă”. O mărturisire gravă cu mare forță de evocare, unde curgerea timpului într-un spațiu recognoscibil, definitiv, sugerează pregnant ideea de continuitate. Ni se pare demn de relevat în această ordine de idei

VOCAȚIA ETICĂ A POEZIEI

și faptul că Cezar Baltag excellează în detectarea unor sedimente rare dîn poezia populară, revalorificîndu-le apoi într-o viziune personală, conferindu-le valențe morale și estetice moderne.

Motivul răscolitor al continuității îl preocupă, de asemenea, pe **Gheorghe Pituț**, coborîtor din legendara „Țară de piatră”. El este prin excelență un poet ce se revindică indubitabil unei tradiții pe care în planul literaturii o putem concretiza amintînd doar două nume: Octavian Goga și Lucian Blaga. Discursul său liric devine un „înot către izvor”, depotrivă, un receptacol al undelor „sunetului originar”. Nelipsit de imagini insolite, versul scurt, simplu ca într-o colindă, încorporează sonorități memorabile. Lirica lui Pituț e o odă închinată părinților, e un dialog cu cerul, cu strămoșii, cu soarele și întunericul, cu viața și neființa,

zută de Brâncuși esențializată într-un sărut originar, e capabil să ofere substanțiale lecturi.

O atitudine poetă deosebită față de o realitate etnică, ne propune **Nicolae Turtureanu** în volumul său recent apărut **Punctul de sprijin**. E prezentă și în poezia sa cea încrîncenare în căutarea unei fizionomii, pe care însă nu o descoperă coborînd în istorie, ci în urcuș (descinderă se convertește în ascensiu-nere): „Mă urc pe scara unui strigăt lung, / mii de săgeți țintindu-mi timpul zboară, / și el stă drept și nu mai pot s-ajung / și să-l opresc pe ziduri de istorie să moară” (În căutarea unui chip).

Țara de Sus, care pentru unii autori, înseamnă doar o sursă de emoții și un prilej de închinare în fața marilor valori invitate aici, poezia nereușind să se desprindă în cazul acestor autori de un anume descriptivism, lipsit de fior, liric devine la Nicolae Turtureanu un simbol, un punct cardinal al unei spiritualități, un „punct de sprijin al timpului (...) izvedită ca o flacără-n virful Olimpului”.

Conștiința unui tărîm și a unui destin românesc neîntrerupt se dovedește a fi deosebit de fecundă la **Adrian Păunescu**. („Țară de veci, durata noastră caldă, / copiii noștri într-un rîu se scaldă / și morții noștri în pămînt se scaldă”). Poezia lui e o avalanșă de emoții care copleșesc și-l sustrag uneori de la grija formei. Poemele sînt prin excelență dramatice, în sensul propriu al dialogării, al interogațiilor aparent comune, rostite solemn, chiar retoric, dar declanșatoare de răspunsuri grave.

Adrian Păunescu cultivă parabola cu accente polemice, adesea dureroase. Verbul a fi, în ideea de existență, de durată și sta-tornicie revine ades în lirica sa ca un refren repetat obsesiv, cu ecouri tonifiante în conștiința cititorului. În această zonă a creației sale aflăm multe piese antologice. **Oitule**, de pildă, e un poem de excepție în care binecunoscutul rîu, simbol al bărbăției unui popor, al efemerului și eternului în același timp, împrumută — ca la Bogza — însușiri ce ne sînt proprii. Sau, această delicată incantație: „... Patria mea, norocul meu bătrîn, / pămînt de flori ce nu s-a strepezit, / pămînt dumnezeiesc înflorit, / Pe urmele zemoase dinspre Rîm / pe urmele uscate înspre Rîm / pe unde jumătate am venit / pe unde jumătate am robit / pămînt pe care veșnic coborîm / pămînt de-a pururi bun pentru suit, / pămînt dumnezeiesc înflorit, / patria mea, norocul meu bătrîn”. Pentru Adrian Păunescu verbele a fi, a rămîne, și adverbul aici capătă o impresionantă încărcătură emoțională conferind versului său tensiune și semnificînd, conștiința de sine a poetului. („... pentru că sîntem români, pentru că sîntem noi înșine, / pentru că patimă mare avem, de a fi...”).

Prolific (nu există nimic pe-orativ în acest epitet). A. Păunescu dialoghează neliniștit cu **Istoria**, lăsînd ca în versul său să se reflecte spectacolul ei de lumină și umbră. O demnitate superbă, o mîndrie nedismulată — izvorînd din sentimentul acut al apartenenței de neam, străbate lirica patriotică a lui Adrian Păunescu. Orice abdicare de la aceste nobile și angajante sentimente este repudiată vehement („Am visat / un poet care se rușina / să cînte despre țara lui / și-n fața unui tren / l-am văzut / scoțîndu-și sternal / vibrător de coaste / să cînte / și să-l îmblînzească / iar cîntecul era nu de sînge / ci de apă țîr’e”).

Relația om-istorie iată, în ultimă instanță, izvorul mesajului profund umanist al creației acestor poeți tineri care, responsabili și receptivi la problematica epocii noastre socialiste, știu să vizeze frumos și rodnic sub cerul lumii lor.

CONSTANTIN COROIU

SENTIMENTUL APARTENENȚEI

Scriind despre un volum anterior al lui Aurel Rău (*Pe înaltele reliefuluri*) și urmărind dominantă poeziei sale, de-a lungul unei activități literare care a străbătut stadii diferite, situându-se, totuși, pe o traiectorie evolutivă, evident continuă, — subliniam prezența, în creația poetului, a unei particulare osmoze lirice eu-natură. Autorul a refăcut singur, cu sinceritatea unei autentice devoțiuni, marele drum al poeziei de la exterioritate la interioritate, de la descrierea încadrată afectiv a peisajului, a oamenilor, a impulsurilor sufletești, tonice, de valoare exponențială pentru epoca noastră, — la confesiunea intimă, gravă, făcută de cele mai multe ori pe un ton șoptit, exprimând, însă, o trăire intensă a aceleiași realități naturale și umane, sociale chiar, o trăire dublată meditativ, care și-a asimilat, care a absorbit parcă prin toți porii eului liric, bogăția impresiilor externe de la decor la idee, de la gestul cotidian la sensul său care exprimă o permanentă. Este un cadru care probează, pe de-o parte, îmbogățirea considerabilă a experienței poetice și, în al doilea rând, capacitatea autorului de a folosi această experiență, valorificând-o în creație într-un mod organic, deci deloc ostentativ sau expozitiv. Aurel Rău și-a afirmat prezența lirică în contemporaneitate absorbind toate datele din afară, deci dezvoltând o atitudine a sa, proprie, fără a fi obsedat de mode și formule artistice, fără a porni de la acestea, deci fără mimetism. Pentru că se poate vorbi de o constantă generoasă, atașată celor mai nobile idealuri umane, constituind nucleul însăși al poeziei lui Aurel Rău.

Aceste trăsături apar confirmate și adăugate în recentul volum: *Turn cu ceas* — scos sub egida Editurii „Dacia”. Titlul ales s-ar potrivi unui tablou — în speță unui peisaj, dar el răspunde unui spațiu psihic suprapus unei anume realități geografice și etnografice. Identificarea acestora accentuează valențele moderne ale unei viziuni specifice spiritualității românești. Pentru explicarea acestei viziuni s-ar conveni citat în întregime mai ales poemul *Sub un lung turn cu ceas*, care deschide volumul și care conduce la o expresivă delimitare a spațiului sufletesc al poetului, coincident cu cel național, în speță cel transilvan: „Acolo în Transilvania, sub un lung turn cu ceas / murmurând toată noaptea și uitându-și-se în singe / cu mari ochi de bufniță galbenă”. „Singurătatea îmi pune pe cap coroană

de flăcări, / timpul mă trage pe roată în fața obștei”... Dincolo de elementele sugeratoare ale locului, se face simțită, în adevăr, o încordare, o tensiune lirică preluată din conștiința istoricelor zbateri susținute cu sacrificii, de-a lungul vremurilor, pentru conservarea nealterată a unei ființări în coordonate specifice. De aici și sentimentul responsabilității artistului: „stihuitor, om căștigându-și traiul / din cuvinte, din garmond, din înțînirea / de fiecare clipă cu aspru / întrebare care / asfinte, care asfinte / unde-i capătul cel de veac // Vin la voi să descint, sau vin la voi să vestesc / sau să vă plimb numai așa prin dreptul ochilor / această pană de păun a desprinderii, „rotiră” // etc.

Correspondențele între eul liric și natură se amplifică indeosebi prin lărgirea cadrului celui de al doilea termen. *Natura* capătă piusul global de lume, incluzând oamenii, istoria, livrescul asimilat de pe înălțimile unei sensibilități îndelung rafinate și cu atât mai profund atașate ritmurilor vitale, curentilor de adâncime care conferă realului trânt dimensiuni neașteptate, cu rădăcini imemorabile, în istorie și în baladă. Într-un *Candelabru* evocând, aproape solemn, vechea de noapte a poetului, ne întâmpină procesiunea tainică a înaintașilor: „Atunci, vin din nou, purtători de nimburi / și au trupurile lor iarăși și ochii / scăpărători de-a-ncet de gind. / Aud cum coboară riul din munții moților / și duce ocult spre mare / leacuri line, speranțe, lacrimării, frânturi de aripi, rădăcini”. Trecutul se contopește cu prezentul și-i oferă acestuia perspectivă și sens justificând horatianul „non omnis morar”, pe care Aurel Rău îl justifică, deslușindu-i condiția: „E frumos astfel seara în Ardeal / și vin în casa ta oaspeți / păduri, țări streine, orașe / și stau la masa tăcerii cu tine, / la cina cea de taină / ca să nu mori de tot, să te pierzi / prin ația întins nețăr”. Obiectiv doar împotriva acestui sustantiv negativ inventat (procedeu care, după Nichita Stănescu, a devenit un tic literar) să recunoaștem că ideea poetică doborândește contur și că relațiile trecut-prezent, spațiu liric-spațiu real își află o zonă de percuție afectivă și meditațională deodată.

Spațiul semnificativ de „turnul cu ceas”, — delimitare, cum am spus, a unui univers poetic care se înalță și se hrănește din sentimentul apartenenței la un spațiu comun, la comunitatea nației, devine — astfel — și teri-

toriu în care se afirmă necurmat vocația creatoare, vocația artistului: „Cunosc un loc ce într-una mi se răpește / într-una se depărtează / ... / Cunosc un loc ce mă rănește, se depărtează. / Dar văzându-mă iar și iar, / cu taina lor, răchii încă roșii, / salcîmii cu steaguri albe // șoptesc țărîni: El dă acestor spații, / ca Petru Rareș, o lumină numai a lui / ce le mută cu vremea-n timp”. (*Spații*). Dar ca să ajungă aici, ca să „mute în timp” aceste spații, această lumină, poetul are de străbătut „întîi prin oraș, fostul burg, / strigoi cu turn care vede în locul bufniței / și care multe a uitat”, apoi calea se desfășoară „în direcția munților”. Firește, peisajul acesta, de la succentele punctări ale unei geografii sufletești, devine alegoric, purtîndu-ne în interioritatea unui erou liric încordat și comprehensiv, deschis timpului care se adaugă și care, ca să nu ne înghită, trebuie mereu să-l despicăm cu gîndul, cu înțelegerea, cu sensurile grave pe care ni le comunică anterioritatea.

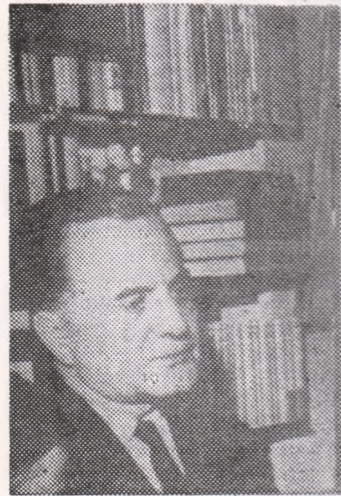
Mărturie stă și poemul *Experiență*, de o sonoritate psalmică, amintind, prin mișcarea interioară de psalmii argezieni: „E noaptea orbului grea ca o primăvară / pe care-o simți dintr-un mormînt. Mă spune cîinele, / mă spune fumul minat de vînt, / mă spune liniștea bruscă din casă. Dar omul meu, / bătrînu cu mîinile ca niște grape / urmate acum, văzînd / unde-s țigările de pe masă, / chibritele / e-aft de calm — cine spune, cine trece? / e în război sau pe cîmp? / e-ntr-un oraș sau nădeva-n tinerețe? / pierdut e cine?” De altfel, fără a fi vorba de imitație, argeziană este și capacitatea poetului de a se mișca deodată în două planuri și de a sugera, prin câteva imagini cotidiene, deplasări și cuprinderi de amploare, însoțite de un real consum lăuntric: „...stau la masa mea de brad din istoria literară / vezi ochii negri negri / c-un zbor planat / între orgile de fintini. / ... / Dar totul în veacul meu pe niște stări / aeriene, gura” (*Stilou*); „...Zbirniie telefonul și un profesor de muzică / lung ca un paing intangibil, / venind de-a dreptul din memorie, / îți amintește din nou că ești programat la cor / și azi și mâine...” etc. (*Filipii*); căruțele țărănești vin „de departe cu plîsul Iancului” și cu ele „se strecoară-n timp / moții / pe pietrele / Clupului. Copite / de cal. Adiere nebună / de rai pe pămînt”.

Se simțea și în poezia mai de demult a lui Aurel Rău o febrilitate a căutării, o stare de fabricitare, comunicîndu-ne senzația acută a unui domeniu încă neștiut spre care, cu omeneste mijloace, ne îndreptăm, dînd curs nobilei năzuințe de perfecțiune. Este un drum adesea aspru și greu pretinzînd sacrificii, însă care poate oferi, odată ce-l parcurgi, satisfacții durabile. Aceeași

tendință ne întâmpină și acum, cu deosebire ca starea de fabricitare s-a decantat, aspirația spre înălțimi este văzută matur ca o stare perpetuă, ca o condiție a existenței, fără idilica întrezărire a vreunui tărîm transcendent. Poetul caută și acum „un sens mai clar”, în vederea căruia se arată gata „să duc mai departe povara dreaptă / a noii ispitiri a trăirii, a gîndului, a faptei” (*Extrem*). Creația nu se sfîrșește niciodată: „Ah, mereu un drum, mereu un drum, ah / ... / Și oricît merg, oricît merg, înaintez, străbat, / Drumu-i tot la-nceput”... (*Drumul în pădure*). Cuvintele nu sînt numai purtătoarele unor înțelesuri ci, ele însele, dezvoltă un „halo” afectiv și intelectual: „imaginea izvoare din morfeme și din consoane” (*Experiența*).

Între aceste coordonate se menține întreaga poezie cuprinsă în volum, din care menționăm, solicitînd atenția cititorilor, excelențele poeme: *Veriștea se joacă*, *Istorie I*, *Scroafa neagră*, *Ritual african*. Cu foarte puține aluneări, temperatura lirică se menține constantă, chiar în cele câteva miniaturi care, depășind decorativul, solicită meditația (*Citadină*, *Cireșele*, *Flori de gheață*). O interpretare prea savant-didactică a stilurilor arhitecturale (*Între turle*), tentația de giuvaergiu, sugerînd o posibilă estetică a obiectelor, ca un reflex al purității (*Pe un pahar de Boemia*) nu împiedică dedublarea discursului poetic, trimițîndu-ne către aceleași sensuri prin care autorul se individualizează în lirica românească. Aceasta, chiar și atunci cînd pot fi depistate tonalități bavariene (*Provincie*), sau cînd aflăm câteva metafore de interesant reportaj literar (*fruntea noastră*, țiară pilpitoare, / *Azur!*); cosmopolitii pășesc pe lună ca „pe metaforele poezilor” în *Istorie IV*). Dar sînt atât de rare și atât de personale chiar imperfecțiunile citate, încît, fără a acuza în vreun fel imitația sau retorismul, ele conferă particularități specifice profilului unui creator care crede în prestigiul poeziei, în solemnitatea ei și fără a-și atribui o poză — oficiază cu sobră sinceritate.

N. BARBU

GEORGE MACOVESCU: VÎRSTELE TIMPULUI

Ecra-n viu al conștiinței condiției istoriei și a politicii istoriei, jurnal moral și politic de o mare sinceritate, *Vîrstele timpului* (Editura Cartea Românească, 1971) este și o panoramă socială și ideologică a unui scriitor efectiv agajat, a unui spirit care nu și-a trădat și nici nu și-a falsificat niciodată și niciunde principiile marxiste, ideile fundamentale despre existență, despre valorile morale și culturale ale națiunii române. George Macovescu comu-

nică în aceste texte (1933—1971) o excepțională conștiință a profesiei de scriitor, de publicist comunist a cărnă filozofie („Prin apărarea culturii, se apără libertatea”, 1935) deschide nu numai un sens neobișnuit al progresului social, ci și o durată, o semnificație istorică a lui. Diagramă a metamorfozelor existenței sociale, articolele justifică o concepție politică marxistă, o responsabilitate și o consecvență exemplară, o demnitate umană și un curaj extraordinar de a spune adevărul în fața, de a-l difuza. Poet al ideilor sociale și publicist de mare virtuozitate a stilului, nu o dată exploziv, ironic, cu efecte nemijlocite, George Macovescu ne-a sintetizat în *Vîrstele timpului* o experiență a unei sensibilități dramatice care n-a ezitat să scrie în plină ascensiune a fascismului, a represiviilor împotriva muncitorilor. E un act de mare dăruire morală a unui ziarist care nu a renunțat niciodată la ideologia marxistă. Esențial în această hotărîtoare atitudine de a fi un democrat convins, de a revalorifica ideile marxiste în România și, mai ales, de a le răspîndi în public, este efectul lor, credința în realitatea lor verificată acum de timp. Anghijarea deschisă și plină de riscuri a unor intelectuali români progresiști în mișcarea muncitorească revoluționară reflectă o totală și sinceră adeziune la marxism, cu toate că „A fi gazetar de stînga în vremuri cînd legionarii ucideau pe peronul unei gări pe primul ministru al țării și își lîchidau adversarii cu cuțitul, pistolul sau pușca-mitralieră nu era o profesiune comodă. A combate pătrunderea fascismului în România, a expune oprobriului public metodele de cumpărare a unor politicieni români de către hitleriști, a condamna măsurile luate de guvernanși împotriva clasei muncitoare, a scrie despre Partidul Comunist atunci cînd simpla menționare a lui constituia delict penal, toate reprezentau acte de curaj civic, curaj plătit deseori cu jertfe”. George Macovescu n-a ezitat să se pronunțe asupra evenimentelor: a demascat cu îndrăzneală, cu sarcasm, invazia fascismului, teroarea, cultul brutalității, al forței.

cronica literară

cele pe care le vom citi sînt faptele noastre și nu ale altora, iar tipurile înțînute în filele „Comediei umane” sîntem noi, oamenii care gîstim într-o cursă grea”. În Munții Apuseni descoperim un poet al peisajului montan. E o narațiune sobră, comparabilă cu Țara de piatră a lui Geo Bogza. Viața moților este descrisă fără excesul de spectaculos, ci exact așa cum se consumă ea: între muntii în a căror subterană aurul declanșează cea mai cumplită cavalradă pentru existență; între începutul unei călătorii cu ciubere și sfîrșitul ei, uneori, dramatic. George Macovescu a desenat cu precizie psihologia moșului, drama lui milenară, dar, mai ales, a surprins, ca și Geo Bogza, relația dintre oameni și natură. Este o relație care durează de veacuri. Natura este într-o permanentă opoziție cu omul: „...Așa este pe valea Arieșului. Omul se luptă cu stihiele, cu natura și cu semenii lui. Este o luptă grea, aspră, cu stînge și sughițituri, și pînă acum nimeni nu se dă bătut. Se încruntă unii la alții, omul la munte și muntele la om, își cer jertfe reciproce. Își fură taine și se cîndănesc în continuu, dar cînd și cînd găsesc timpul să încheie armistițiul. Atunci primejdia a venit din afară, de dincolo de creste, și-n Valea Arieșului s-a făcut înțelegere de rezistență. Omul apără muntele și muntele

pe om. Pentru o vreme, înfrățirea s-a făcut. Dar nu pentru mult. Cînd primejdia străină de locuri a trecut, începe hirjoana și apoi lupta dîră, bărbătească, nemiloadă. Și asta de veacuri. Cînd va înceta? Din tată în fiu, întreabarea aceasta și-o pun și moții, ar vrea și ei să fie altfel, dar acum nu se poate și de aceea sînt colțuroși, aspri și zbirliți, ca și crestele peste care ochii li se aștern în fiecare zi...” (1940).

Diversitatea tematică a cărții lui George Macovescu se explică prin promptitudinea, adeziunea fermă cu care scriitorul, ziaristul participă la viața socială. Un text ca *Tradiții*, scris în 1969 cu un evident caracter retrospectiv și de o înaltă vibrație ideologică, redefiniște în termeni patetici contribuția publicisticii la lupta comunistilor pentru o ideologie marxistă, pentru apărarea drepturilor și a adevărului. George Macovescu sintetizează aici o experiență publicistică de o excepțională semnificație istorică: „Cînd se va scrie istoria luptelor sociale din România dintre cele două războaie mondiale, este neîndoielnic că publicisticii i se va acorda capitolul meritat. O atenție cercetare a vastului material existent, neîntreprins încă, va scoate la iveală un fapt pe care nimeni și nimic nu îl poate contesta: influența Partidului Comunist asupra publicisticii din anii aceia — anii împotriviții — anii care nu pot și nu trebuie să fie uitați, pentru că fac parte din marile momente ale istoriei poporului român.

Ce caracteriza publicistica aceasta aflată fie direct sub diriguirea Partidului Comunist, fie sub influența lui? Pe scurt, s-ar putea răspunde: actualitatea ei, varietatea și virulența ei. Ziaristica, prin esența ei, este actuală. Și totuși, evaziunile sînt posibile. Publicistica la care mă refer n-a fost evazionistă, ci de o actualitate stringentă. Erau greve la Lupeni? Tăbăcarii lucrau în condiții imposibile? Nu se plăteau salariile la Grivița? Creștea șomajul? Nu existau sanatorii pentru tuberculoși? Se petreceau salbăticii în închisorile din Doftana, Aiud, Caransebeș? În afacerea Skoda se jefuiau milioanele Statului? Scriitorii nu aveau unde să fie înmormîntați? Hitler pregătea războiul? Legionarii și gogo-cuziștii ucideau, jefuiau, militau pentru fascizarea țării? Dispărea pîinea de pe piață și ardeau cărțile pe ruguri? Se batjocorea sentimentul național al acestui popor, importîndu-se hitlerism, fascism, frankism? Se găseau întotdeauna condeie ascuțite care să scrie adevărul și să înfiereze pe cei vinovați. Spre cîntec literaturii române, trebuie să spunem — și să subliniem naerul — că marii noștri scriitori dintre cele două războaie mondiale — unii au trecut în lumea umbrelor, alții continuă să scrie — au ținut asemenea condeie în mîni și deseori le-au înmuiat în venin pentru a stigmatiza crima, jaful, ticăloșenia, trădarea țării și a poporului”.

Confesiunile din *Vîrstele timpului* ne înfățișează și procesul de formație, de maturizare a unui intelectual cu o existență dramatică dăruită clasei muncitoare. Măturile biografice ale lui George Macovescu impresionează profund. Sînt confesiunile unui scriitor, ale existenței, ale unei vocații politice secunde. *Vîrstele timpului* este poema socială a unei conștiințe superioare.

ZAHARIA SÂNGEORZAN

GEORGE ENESCU văzut de
Corneliu Baba

Cine pășește praful oricărei instituții muzicale românești întâlnește la fiecare pas semne ale venerației față de acela al cărui nume e scris cu litere de aur în istoria muzicii universale. Mai ales la Iași amintirea lui George Enescu nu stăruie numai datorită sculpturilor sau a portretelor, ci ea se menține vie datorită unei tradiții a conservatorului întemeiate pe legăturile strinse și afectuoase ale maestrului cu profesorii și cu studenții acestei instituții.

Recent, ieșeanul de altă dată, Romeo Drăghici, azi director al muzeului Enescu, a evocat figura marelui muzician în sala Liceului de muzică. Dar fiindcă între cei prezenți erau numeroși cunoscuți și colaboratori ai lui George Enescu, evocarea s-a transformat într-o solemnitate comemorativă, simplă, fără emfază, emoționantă.

Am simțit, noi cei mai tineri, care n-am avut fericirea de a-l cunoaște pe Enescu „în carne și oase”, că prezența lui la Iași n-a însemnat doar trecerea unui artist printr-un oraș oarecare, ci că timpul petrecut aici a lăsat diră adâncă.

S-au evocat vremurile grele în care Enescu a creat cea mai mare simfonică din timpul primului război mondial. De atunci a rămas legat de violoniști pe care direct sau indirect i-a îndrumat. Școala ieșeană de vioară care porcede de la Caudella și Theodorini, a căpătat un nou impuls, astfel că s-a perpetuat până în zilele noastre o tradiție enesciană pe care au păzit-o Alexandru Garabet, Const. Cătușescu, Mircea Birsan, Ion Ghiga, Ludwig Acker și Lucia Burada. Orchestrele simfonice, organizate sub diferite egide apelau constant la concursul marelui maestru care venea cu drag să contribuie la viața muzicală a Iașului.

Cei ce-au urmat recent cursurile conservatorului își dau seama că, deși au trecut destui ani de la dispariția lui George Enescu, personalitatea sa

ENESCU- PREZENȚĂ VIE

este pregnant prezentă în amintirea muzicienilor ieșeni. În conservator, cadre didactice mai vîrstnice, care l-au cunoscut îndeaproape sau au lucrat cu el, nu pierd niciodată prilejul de a evoca personalitatea maestrului, de a-i perpetua preceptele artistice sau de a-l da ca exemplu de probitate artistică de etică profesională, de patriotism.

Profesorul Achim Stoia, vechi „carmenist”, evoca adeseori momentele de elevație trăite atunci cînd sub bagheta lui George Enescu corul „Carmen” și filarmonica din București realizau mari capodopere ca Simfonia IX de Beethoven sau „Dama în tur” de Berlioz. Profesoara Florica Nițulescu, care a cîntat ca solistă cu orchestra dirijată de Enescu, amintea mereu de sfaturile date de maestru, atît în privința interpretării lucrărilor sale cît și în tîlmăcirea marilor maeștri ai muzicii universale. La clasele de vioară sau pian cît și la orchestra sau la ansamblurile de cameră, creațiile lui George Enescu nu sînt cîntate ca oricare alte piese din repertoriu, ci cu conștiința reconstruirii unui crimpei din viața aceluia care a trăit atît de aproape de noi. Astfel orice piesă de Enescu se cîntă cu emoție de ritual pentru rememorarea unui pîrînte dispărut. Aceeași atmosferă se creează de cîte ori filarmonica programează lucrări de George Enescu.

Spiritul enescian este prezent în concepția despre muzică constituind linia de forță a activității de îndrumare a viitorilor muzicieni. Splendidul exemplu al compozitorului legat intens de viața și de creația poporului, al creatorului care continuă cele mai valoroase tradiții clasice dar care este mereu receptiv la nou, al muzicianului conștient de misiunea etică și socială a artistului este mereu relevant, iar preceptele îi sînt respectate și azi cu sfințenie de cei care i-au fost altădată emuli.

Același spirit enescian domină și în domeniul interpretării. Punîndu-se preț pe luciditate, evitîndu-se orice improvizație, interpretului i se cere și o participare subiectivă, sinceră, pentru a se contopi cu muzica interpretată, unindu-și propriul său mesaj cu cel al compozitorului.

Respectînd memoria lui George Enescu, muzicienii ieșeni îi perpetuează învățătura, cinstind astfel pe acel care din dragoste pentru Iași a dăruit numele său societății de concerte și mai tîrziu, conservatorului.

DORA-MARIA DAVID

Trei mari violoniști ai epocii noastre: THIBAUD, ENESCU, KREISLER

crochiu

BORNĂ LA REPEDEA

Aici, pe acest mal geologic, iarba e mereu uscată de vînt, din martie pînă în decembrie, și fișie sticlos, atînsă de nori vineții, reci. E un pămînt ciudat, un strat subțire, cărat parcă găleată cu găleată, de un savant absurd, și bătut răbdător cu palmele și cu tîlpile goale și semănat cu iarbă poloră și arătat studenților, în ore lungi de curs. Sub stratul subțire de vegetație e gresia, masivă și neagră, cu rotunjimi de magmă. Și unde malul e bătut parcă de valuri, stratul precar de pămînt s-a subțiat și mai mult și s-a retras, dezvelind promontoriul, stîncăria neagră. E frig. În vîgăună, mai jos, iarba rezistă încă, ieșită puțin din bătaia vîntului: un

fel de început de peșteră marină, în care crapii și-ar găsi liniștea, de frica valurilor. Sar într-acolo, lepurele cafeniu, speriat ca de ciine, îmi zic-nește sub picioare, surprins, și o zbughește apoi dement către colinele de jos, în salturi rectilinii, fulgerătoare.

Departa, pe versanții molcomi, cu soare galben, orașul respiră egal: acolo e o altă lume, e lumea liniștită a podișului, cuminte și tenace, protejată de vii enorme, învăluite în cețuri ușoare, paradisiace, de vii și de colonii dense de tei, de tei și de statui albe și negre.

Metropola podișului moldav. Orașul respiră egal prin turnul gigant de răcire, un fel de gură de faun bun și fru-

mos, lăsat într-un cot, pe dreapta, cu fața către cerul carpatin, respirînd, respirînd...

Aici însă, pe promontoriul acesta de gresie, vîntul e rece. În bătaia lui mi se năzare dintr-o dată oceanul altui timp. Iată, pentru o clipă, corăbiile lungi apropiindu-se de mal: vinzoleală de asediul sumbru, și vîntul, vîntul rece, și oceanul cu ape plumburii, și surle și flămuri și vîntul...

Respingător coșmar.

Mă întorc sus, pe stratul subțire de iarbă, în soare și în vînt. Pe bornă, după ce a planat în filiiiri alintate, stă pupăza humuleșteană. Cuvîncioasă și demnă, ea indică acum o înălțime oarecare...

VAL. GHEORGHIU

A MILITA PRIN GRAFICĂ

Prin însuși efortul ei de exprimare a frumosului, arta are și un rol educativ, propunîndu-și transmiterea către cei ce vor urma a unui mesaj al generației care o creează. Cu cît e mai conștientă de această menire, cu atît arta devine mai militantă, legîndu-se organic de epocă, luptînd cu mijloacele specifice ei pentru un scop nobil.

Într-un recent interviu, pictorul Al. Ciucurencu pledează pentru o artă care să participe intens la viața socială a epocii respective, la militarea pentru progres — asemenea calității urmînd a însoți valoarea artistică a operei și a-i asigura forța dăinuirii ei în timp. „Arta autentică, e de părere Al. Ciucurencu, a fost totdeauna alături de năzuințele maselor; ea nu a ilustrat pur și simplu, ci a făcut parte din credințele, din aspirațiile oamenilor. Toți artiștii care au fost mari și cinstiți nu au putut fi decît alături de cei în mijlocul cărora trăiau”.

Or, a participa la viața socială, a face parte comună cu aspirațiile oamenilor epocii respective, înseamnă a lupta pentru crezurile lor. Și în arsenalul de luptă, imediat după forța cuvîntului, vine aceea a liniei transformată în soadă, de multe ori un simplu desen vitriolînd mai eficace decît zece articole. Nu e de mirare deci că avem o bogată tradiție în grafica militantă, cei mai de seamă pictori ai noștri utilizînd-o drept cale eficace de exprimare a anumitor stări de lucruri. Aceasta fiindcă avem și o istorie zbușumată, în care binele mereu a trebuit să lupte cu răul și frumosul cu urîtul, pînă la biruința primelor.

Folosind drept prilej împlinirea a patru decenii de la apariția ziarului „Știința”, ne putem oferi o panoramă și mai elocventă a evoluției acestei arte participante direct la evenimentele social-politice. Pînă ce să fi fost realizat frontispiciul „Științei” din 1934, adică pînă ce grafica militantă să devină port-drapel al verbului, am avut o grafică-seismograf, ea înregistrînd precis evenimentele și mai ales aspectele esențiale ale vieții sociale. Debutul a însemnat condamnarea urîtului prin exaltarea frumuscului, pictorii de epocă (C. Rosenthal, Th. Aman, Gh. Tătaru, N. Grigorescu, Șt. Luchian) anume alăturînd contrastele. Cine vizitează, de pildă, Muzeul Aman și vede „La joc de cărți” (1875) alături de „Adunați la mămăligă” (1876), adică îmbrăburarea lingă infometare, sau cine admiră florile lui Luchian, viroasele și româneștile lui flori în ulcică de lut și apoi privește „Conac incendiat” (1907), își dă seama de tot ce a vrut să exprime pictorul.

În toate cazurile atitudinea artistului e o adeziune limpede, hotărîtă, la lupta împotriva nedreptăților sociale, deși el o exprimă indirect. Marin Mihalache observă pe bună dreptate într-un studiu că „ar putea fi stabilită o strînsă interdependență între evenimentele sociale și diferite momente din istoria artelor noastre”, iar în prefața albumului „Grafică militantă românească” (1963) se remarcă: „În înșeși formele rigide impuse vechii arte românești răzbește protestul popular față de nedreptate și exploatare”.

Și cum de la expresia spontană a bunului simț (cum pictează Grigorescu țărancă din Muscel și în ce fel portretul de vechil boieresc) pînă la angajarea directă în luptă alături de aspirațiile maselor e o chestiune doar de temperament, iată-i pe marii noștri pictori trecînd cu arme și munitii pe baricadele graficii militante, începînd cu Șt. Luchian și continuînd cu N. Vermont, F. Șirato, N. Tonitza, Șt. Dimitrescu, I. Iser, Camil Ressu, Jean Steriadi, Lascăr Vorel, Al. Phoebus, Aurel Ciupe, M. H. Maxy, R. Schweitzer-Cumpănă, Gh. Lovendhal, Corneliu Baba, Ligia Macovei, C. Baciu etc. — adică făcînd grafică alături de pic-

tură, în timp ce un Octav Băncilă îi conferă chiar picturii lui un rol de primă linie a frontului.

Interesant e faptul că în această concentrare de forțe combative, vom găsi scriitori mînuind și satira liniei (Gh. Asachi, B. P. Hasdeu, Victor Ion Popa etc.), pictori recurgînd cu egal talent și la verb (Tonitza, Șirato, Iser, Corneliu Baba) și chiar sculptori exprimîndu-se prin grafica militantă (Ion Jalea, Gheza Vida) — pe care probabil o găseau mult mai operativă decît arta volumelor. Din toate lucrările lor răzbate simpatia crescută pînă la patosul militant pentru cei nedreptățiți și oprimați; indirect, operele lor exprimă o certă opțiune pentru ideologia prgresistă. Desigur că prestigiul unor asemenea artiști conferă graficii militante o elocvență sporită și o putere de pătrundere care contribuie la impunerea genului.

Dar mai înaintea acestora, trebuie să relevăm contribuția profesioniștilor în grafică, respectiv H. Trenk, Tantal, Const. Jiquid (înainte de 1900) și Ary Murnu, B. Arg, Aurel Dragoș, Aurel Jiquid, I. Anestin, Gh. Labin, I. Ross, Zoltan Andrăsy, Aurel Mărculescu, Mihail Gion, V. Dobrian, Alex. Leon, N. Cristea, Gy Szabo Bela, Gh. Ceglocoff, Mina-Byck-Wepper, Vasile Kazar etc. (în perioada pînă la 1944) — adică a celor care au stat permanent la post cu penița gata de atac.

„Știința” pe care o sărbătorim în aceste zile, a beneficiat de aportul unora dintre ei, dar mai ales a vehiculat verva satirică a generației afirmată după eliberarea țării, adică acele vocații descătășate și care au însemnat o adevărată efervescentă și în grafica militantă (Florica Cordescu, H. Guttman, Paul Erdos, Marcel Chirnoagă, Traian Vasai, Geta Brătescu, Eva Cerbu, Cornelia Dănuț, Marcel Olinescu, Eugen Taru, Cik Damadian, Nell Cobar etc.). Revitalizînd genul, graficienii de pe întreg cuprinsul țării au lărgit tematica, trecînd de la protestatară din trecut la aceea de consolidatori ai pozițiilor cîștigate și de cîntăreți ai noului. Grafica lor este militantă în primul rînd pentru valorile fărînte de noua orînduire și apoi împotriva forțelor ce stau în calea păcii sau a influențelor prelinse din trecut.

Graficeii dintre cele două războaie a unui satiric ca Ion Sava, de pildă, școala moldovenească de azi îi alătură linia sigură, împlinită, a optimismului și încrederii în frumusețile contemporane, fiecare artist venind cu specificul său, cu căutările sale de limbaj, cu universul preocupărilor sale: Iulia Hălăuceșcu e rapsodul marilor înfăptuiri nemțene, împletind legenda cu realitatea, Dan Hatmanu — ochiul sagace care surprinde firescul atitudinii omenești în cele mai variate ipostaze, Ion Petrovici — constructor cu predilecție pentru voluptatea volumelor durabile, Șt. Hotnog — liric al îmbinării cromatice neașteptate...

Începînd de la V. Mihăilescu-Craiu, Eugen Bouscă, Mihai Cămăruț, N. Milord, C. Agafitei, C. Radinschi și I. Cherciu și pînă la generația de după Adrian Podoleanu, N. Constantin, D. Gavrilean, Mihai Mădescu, adică pînă la cei mai fragezi muguri, grafica realizată în Moldova acestor ani reflectă pregnant un militantism evident pe linia realistă a artei care și trage seva din năzuințele generațiilor contemporane. Evoluția acestei grafice militante se suprapune pe evoluția istorică și socială a societății noastre. Exprimînd cu linie precisă ceea ce mulțimea gîndește mergînd umăr la umăr cu mulțimea, astfel de artă are acea forță care se justifică în conștiința că arta ta e de fapt a multor milioane de oameni cu care judeci la fel, tu — artistul — fiind mesager al celor anonimi care se recunosc în tine.

AL. ARBORE

DEMNITATEA ȘI RESPONSABILITATEA SOCIALĂ A PRESEI NOASTRE

Presa, cea mai publică și dinamică latură a formei preferate de dialog cu cititorii constituie la noi, prin implicațiile ei ideologice, sociale, filozofice etc., un fenomen cu profunde semnificații. Exercițiul în sensul idealurilor comuniste ea se impune prin noblețea ce o caracterizează și eficiența educativă în societate. Fără, și în acest domeniu sunt necesare lucrări teoretice, principiale, studii de sinteză. Elaborarea unor asemenea lucrări de sinteză privind publicistica noastră angajată și socialmente responsabilă, proces care de altfel presupune o activitate permanentă, constantă, desfășurată sistematic, va cunoaște fără îndoială în acest an, cu prilejul sărbătoririi a 40 de ani de la apariția „Scintei”, o intensificare a muncii de cercetare, mai ales acum cind beneficiem de un document de valoare programatică privind mijloacele de dezvoltare a construcției sociale. Mă refer, desigur, la Expunerea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața activului de partid din domeniul ideologic. Secretarul general al partidului a scos în relief o idee marxist-leninistă fundamentală privind orientarea tuturor publicațiilor românești: „Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate — inclusiv în cel literar și artistic. Aceasta este cu atât mai valabilă cind vorbim despre presa politică”.

Acest adevăr esențial pentru noi ne obligă la o privire lucidă asupra treptelor urcate până acum și a celor pe care le avem de atins. Un principiu privind trecutul, prezentul și, bineînțeles, viitorul presei noastre este conducerea ei de către Partidul Comunist Român. Un principiu suprem, însăși rațiunea noastră de a fi. Se știe doar că presa comunistă, istoricește, s-a născut în cadrul social și politic de marcant avânt revoluționar al fâuririi Partidului Comunist Român. De la început s-a afirmat că propagandist, agitator și organizator colectiv, a răspuns marilor cerințe structurale, ale clarificărilor ideologice de acum jumătate de secol, clarificări ce au dus nu numai la formularea principiilor statutare și programatice, ci și la delimitarea forțelor politice ce se confruntă. Participând de la început la conturarea organizatorică propriu-zisă a partidului, presa comunistă a fost o armă temută de opresori. De aceea, istoria presei românești nu poate fi scrisă fără a urmări eroismul dus până la sacrificii.

Iași cu „Moldova roșie”, cu revistele sale de cultură în care publiciști de mare talent aduceau opiniile comunistilor și mențineau spiritul de împotrivire față de politica străină a intereselor poporului român, a înscris file impresionante în istoria patriei noastre.

A urmat, după eliberare, o perioadă de avânt furtunos al presei democratice, comuniste, care a continuat în noile condiții atât de favorabile tradițiilor celor aproape 500 de publicații legale și ilegale editate de P.C.R. anterior: „De la modestele foi din anii

ilegalității — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — până la zărele de astăzi, apărute în milioane de exemplare, presa noastră a cunoscut un drum lung și glorios. Ea a devenit o puternică forță socială, cu o mare capacitate de influențare și un puternic rol mobilizator și organizator în marea operă de construcție a societății socialiste”.

Ca o expresie a creșterii rolului P.C.R. în procesul fâuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate, presa — o componentă de seamă a forțelor antrenate de partid în marea sa operă dedicată bunăstării poporului român — dobândește un spor continuu de responsabilitate și de eficacitate. Este suficient să ne gândim că — în contextul dezvoltării democrației în țara noastră, concomitent cu funcția de a exprima cuvântul partidului, presa este și un uriaș amfiteatru, cu rezonanță în conștiința și în practica zilnică, în care poporul participă direct la conducerea statului, controlează cum se realizează marile planuri pe care le-a discutat public și pe care le-a aprobat.

Cu adevărat o forță socială, azi presa noastră militează pentru edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate, pentru emanciparea economică și culturală a poporului, prin intermediul a sute de publicații. Alături de prestigiosul ziar „Scinteia” cu un tiraj de circa un milion de exemplare, de cele patru milioane de abonamente la radio și televiziune, de zărele centrale și locale, se află numeroase publicații de cultură și știință, care, în forme potrivite cititorilor lor, cultivă același scris angajat. Cu un tiraj de 11 milioane de exemplare la o singură apariție, forța socială a presei noastre nu constă numai în superioritatea ideilor ce-o călăuzesc, în efectul adesea evident, ci și în marile respect cu care este privită de cititori, respect împletit cu exigență.

Filozofia care ne călăuzește este cea mai înaintată din lume, consecvent științifică și în continuă perfecționare. Ea ne îndăduie să observăm că în scrierile noastre conceptul de libertate a presei dobândește valențe superioare pe măsură ce fiecare om, în societatea modernă, este tot mai unit cu ceilalți și prin mijloacele mass-media.

Intreținându-mă o dată cu un conducător al unui ziar pretins independent dintr-o țară occidentală am avut o discuție în jurul conceptului de libertate a presei. Preopinientul meu era om de meserie, cultivat, sigur pe sine, întreprinzător. A fost uimit cind i-am vorbit despre progresul presei noastre, despre contactul viu și sincer cu cititorii. A încercat apoi să facă reclamă aparentei libertăți a presei din țara sa. L-am întrebat: „Vă referiți la revistele pornografice, ale naționaliștilor extremiști, ale grupurilor financiare? Sau poate la salariile mult mai scăzute ale celor ce scot câteva zăre de stînga, zăre în continuă dificultate, fiindcă marile cercuri patronale nu le solicită pentru publicitate? Ori despre orașele cu mii de

locuitori în care revistele literare apar în 200 de exemplare, cind se îndură un Mecena să le finanțeze?”

Cu mult tact, colegul meu din apus a încercat să schimbe vorba, însă eu am mai ținut să-i adaug că o asemenea pseudolibertate nu are susținători printre oamenii serioși și responsabili din țara noastră, unde poporul ce-a trăit prea multă vreme în privațiuni și oprinare, este angajat într-un proces revoluționar real, de schimbare a vieții în bine, într-un tempo uimitor.

Nu este mai puțin adevărat că pînă de curind au existat și anumite timidități, anumite șovăieli la cițiva din cei care se îngrijesc de editarea zărelor și revistelor noastre. Acum, după Expunerea recentă a tovarășului Nicolae Ceaușescu ne vine mult mai ușor să ne delimităm, să ne redefinim și să dezvoltăm hotărît numai ce-am făcut bine. Publicațiile culturale, literare, au, mi se pare, în acest sens de recitigat mulți cititori apropiindu-se cu respect de ei, folosind un limbaj mai firesc, răspunzînd dorinței lor de a se oglindi în pagini mai pline de optimism. Cultivarea neliniștii cu obstinație, a instrăinării în maniera unor condeie dintre 1923—1929, ambiguitatea în fața unor acte de creație minore, neglijarea prezentului în așteptarea unei sedimentări și a impresiilor... la calendele grecești, răfuiala între grupurile de amici — în locul luptei de opinii principale, toate acestea au fost direct respinse de cititor. Poate că nu posedăm totdeauna arta de a face reviste, zăre mai interesante, pentru o categorie mai largă de cititori. Părerea mea este că lectorii zărelor, revistelor, cei care ne urmăresc emisiunile de radio și televiziune cred foarte mult în noi, publiciștii presei românești de azi, dar ne așteaptă să le comunicăm idei majore, fapte emoționante, să îmbogățim limba literară românească cu multă atenție însă, spre a nu crea dificultăți de comunicare. Viața politică, în primul rînd, pasionează dacă e bine oglindită. Un amplu serial documentar, ce oglindea lupta comunistilor din România contra teroarei fasciste, a fost una din cele mai urmărite emisiuni de televiziune. N-ar fi socotit oare unii prea repede uzate anumite subiecte care, de fapt, n-au fost încă bine duse pînă la capăt? Se zice că omeni care nu pre au ce spune, dar vor cu tot dinadinsul să fie auziți, debitează ostentativ, în forme obositoare ori incomprehensibile cite o mică banalitate, pe care cititorul normal o respinge căscînd, iar snobul o împopozonează cu virtuți inexistente neîntîrziînd să spună că „Regele e gol”. Să ne ferim însă și de concesii făcute gustului îndoielnic și să nu neglijăm căutarea inversunată, experimentul pus în slujba unor idei avansate, a idealurilor comuniste. Creația autentică este și sonda în straturi noi ale conștiinței cu unelte tot mai fine și rezonanță. Ea nu are însă nimic comun cu gratuitatea, deoarece creatorul este un cititor de spirite, de suflete, de conștiințe comuniste.

Demni că sîntem părtași la procesul istoric de propulsare a României printre cele mai avansate țări ale lumii din punct de vedere economic, mîndri de abansul nostru etic, conștiinței că răspundem ca publiciști în fața viitorului pentru fiecare rînd scris cu mîntea și inima în lupta cotidiană împulsionată de partid, presa noastră va fi vrednică de tradițiile ei.

MIHAI DUMITRIU

SCINTEIA—40 DE ANI

(urmare din pag. 1)

În pofida grelelor condiții ale tipăririi și difuzării sale, aplicînd în viață sarcinile trasate de partid, ziarul „Scinteia” a militat în permanență cu rezultate remarcabile în vederea îndeplinirii cu cinste a sarcinii sale de propagandist, agitator și organizator colectiv. Luptînd pentru călirea ideologică a membrilor partidului, „Scinteia” a fost un propagandist activ al ideilor marxism-leninismului, un instrument cu ajutorul căruia P.C.R. proiecta cu lumina socialismului științific toate aspectele practice revoluționare. Adresîndu-se celor care erau primiți în partid, „Scinteia” le transmitea aceste emoționante cuvinte: „În partidul comunist nu vă așteaptă pe nimeni onoruri și privilegii, ci numai muncă grea și jertfe, dar jertfele se fac pentru clasa muncitoare, pentru eliberarea omenirii de sub jugul capitalist...” („Scinteia” din 1 august 1932).

„Scinteia” și întreaga presă de partid a militat neobosit pentru sporierea influenței și autorității partidului în rîndul clasei muncitoare, pentru întărirea legăturilor sale cu oamenii muncii de la orașe și sate. Scinteia s-a aflat neconținut, de-a lungul anilor, în centrul activității maselor, în mijlocul sindicatelor și al celorlalte organizații de masă muncitorești, în fabrici și uzine, pentru a contribui la închegarea frontului unic muncitoresc, pentru fâurirea unătății de acțiune a clasei muncitoare.

Numeroasele materiale, articole, informații și relații privind eroicele lupte din ianuarie-februarie 1933 ale proletariatului român, precum și procesele care au urmat, publicate în ziarul „Scinteia”, au contribuit la ridicarea conștiinței politice și la îmbogățirea experienței de luptă a proletariatului, la creșterea influenței și autorității partidului în rîndul maselor de oameni ai muncii.

În lupta eroică și grea, dar victorioasă în cele din urmă, dusă împotriva fascismului, pentru libertatea și independența țării, Partidul Comunist Român a folosit o gamă extrem de largă de forme și mijloace, printre acestea presa înscriindu-se ca unul din cele mai eficiente.

Obiectivele pe care, la indicația Partidului Comunist Român, și-a axat ziarul „Scinteia” activitatea de mobilizare a maselor muncitoare, a întregului nostru popor au fost lupta împotriva stării de asediu și a cenzurii, pentru dezarmarea organizațiilor fasciste și interzicerea activității lor, pentru amnistierea deținuților comunisti și antifascisti, pentru apărarea integrității frontierelor naționale, a independenței și suveranității României. Educînd masele muncitoare în spiritul patriotismului și al luptei împotriva fascismului, „Scinteia” a militat pentru stringerea în jurul proletariatului a tuturor păturilor și categoriilor sociale interesate în apărarea păcii și independenței naționale, în propășirea democratică a țării.

„Frontul popular antifascist — scria „Scinteia” din iulie 1935 — este singura armă care ne poate salva de fascism și război”. În paginile „Scintei”, Partidul Comunist Român a desfășurat o neobosită campanie propagandistică pentru a însuși lupta împotriva nedreptului război antisovietic, pentru eliberarea României de sub jugul fascist.

Spiritul internaționalismului care a caracterizat permanent politica Partidului Comunist Român a fost mereu prezent în activitatea organului său central. Spre exemplificare menționăm doar unele articole ca: „Să smulgem din ghearele asasinilor hitleriști pe Thälman, Dimitrov, și pe tovarășii lor”, „Cuvîntul de deschidere al lui W. Pieck la cel de-al VII-lea Congres al Internaționalei Comuniste”, precum și relații despre lucrările Congresului, fragmentele publicate din operele lui V.I. Lenin, Gh. Dimitrov, M. Thorez etc.

Unul din numerele ziarului, cel din 30 august 1940, a fost consacrat în întregime protestului Partidului Comunist Român împotriva dictatului de la Viena.

Numeroase materiale ale ziarului au popularizat realizările primului stat socialist din lume, alături de înfățișarea situației social-economice și a luptei maselor muncitoare împotriva fascismului și a războiului din numeroase țări ale lumii.

Reprezentînd o strălucită pildă de abnegație și devotament puse în slujba idealurilor poporului român, ziarul „Scinteia” s-a afirmat ca o puternică armă de luptă a partidului și a clasei noastre muncitoare pentru democratizarea țării, pentru cucerirea puterii politice, a sprijinirii războiului antihitlerist, pentru construirea socialismului în patria noastră.

De la primul număr ilegal, multiplicat la gestetner, apărut la 15 august 1931, la cel din 21 septembrie 1944, primul număr apărut în condiții legale în noua situație creată de victoria insurecției naționale antifasciste din patria noastră, și pînă la tirajul actual de peste un milion de exemplare, „Scinteia” a străbătut un drum lung, îndeplinind un rol de seamă în viața politică și socială a țării. Continuînd eroicele sale tradiții, legate de jertfa a nenumărați militanți care în anii grei ai ilegalității au tipărit-o și difuzat-o cu prețul vieții lor, „Scinteia” liberă s-a înscris în marea luptă pentru înnoirea țării, pentru construirea socialismului în țara noastră.

Referindu-se la rolul ce-i revenea și pe care îl îndeplinea proletariatul, ziarul „Scinteia” scria în decembrie 1944, în articolul intitulat „Rolul constructiv al clasei muncitoare”, că acțiunea maselor, care după 23 August 1944 au pășit larg pe arena istoriei, are două laturi: „Una de curățire a terenului de vestigiile trecutului... și alta constructivă, de creație economică și spirituală”.

Ziarul „Scinteia” a adus o importantă contribuție la eforturile clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale întregului nostru popor pentru înfăptuirea industrializării socialiste, a cooperativizării și modernizării agriculturii, pentru dezvoltarea științei și culturii, pentru promovarea principiilor socialismului în întreaga noastră viață socială.

La adunarea festivă consacrată împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al ziarului „Scinteia”, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea consacrată acestui eveniment, arăta printre altele: „Înfruntînd teroarea dezlănțuită de clasele exploatare împotriva partidului nostru, a militanților săi, „Scinteia” a purtat cu neîncercare cuvîntul partidului în popor, a adus o contribuție prețioasă la mobilizarea maselor în lupta împotriva exploatare și așupririi, a reacțiunii și fascismului, pentru eliberarea națională și socială, pentru independență, democrație, pace și socialism. „Scinteia” a reflectat cu fidelitate, în întreaga sa activitate, politica profund internaționalistă a partidului și statului nostru, făcînd să răsună puternic glasul comunistilor români, a poporului nostru, alături de forțele revoluționare și progresiste din întreaga lume, dînd expresie luptei lor pentru cauza generală a socialismului și progresului, împotriva imperialismului, pentru pace și securitate internațională”.

„Scinteia” a oglindit în paginile sale importantul moment din viața patriei noastre socialiste pe care l-a reprezentat Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român din august 1969, precum și semnificația celorlalte documente ale partidului din perioada care a urmat. Activitatea ziarului „Scinteia” constituie o dovadă concretă a îndeplinirii permanente de către presa noastră a importantelor sarcini trasate de cel de-al X-lea Congres.

Izvorul succeselor „Scintei” și ale întregii noastre prese de partid, garanția dezvoltării lor neîntrerupte a reprezentat-o și o reprezintă conducerea și îndrumarea permanentă și nemijlocită de către Partidul Comunist Român.

Pentru meritele sale deosebite, pentru fidelitatea sa neabătută în numele cauzei partidului comunist și a poporului român, ziarul „Scinteia” a fost decorat cu ordinea „Steaua Republicii Socialiste România” Cl. I și „Apărarea Patriei” Cl. I.

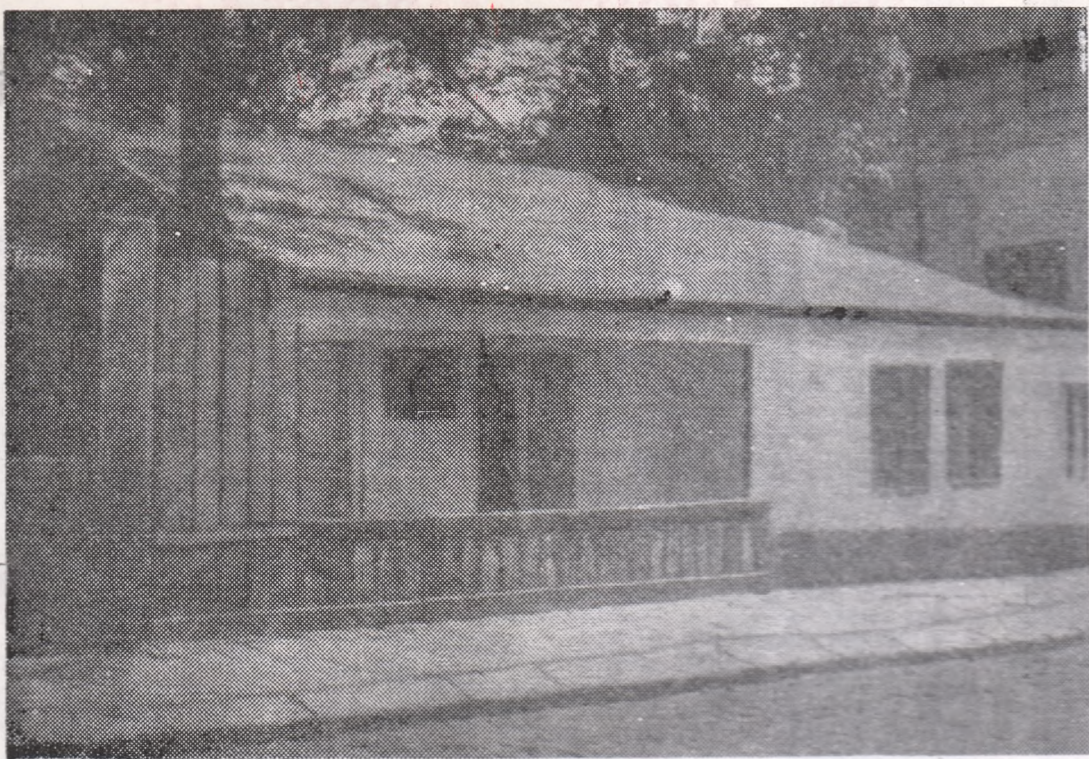
Aniversarea apariției primului număr al „Scintei” ilegale din 15 august 1931, prilejuieste o trecere în revistă a drumului glorios străbătut de publicistica comunistă din țara noastră. Istoria presei noastre revoluționare, aflată în plină desfășurare a procesului de cercetare și valorificare a sa, consemnează la loc de frunte rolul deosebit pe care l-a jucat „Scinteia” organul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, primul ziar al țării care în paginile sale a reflectat marile bătălii victorioase ale poporului român, nenumăratele înfăptuiri realizate sub conducerea Partidului, strălucitele victorii ale orînduirii noastre socialiste.

În lumina amplului program de acțiune ideologic-educativă prezentat de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ziarul „Scinteia” aduce o importantă contribuție la propagarea liniei partidului, la difuzarea acesteia în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, reprezentînd o adevărată tribună a celor mai înaintate idei menite să traducă în viață eforturile generale ale partidului comunist și ale întregului nostru popor, pentru mersul mereu ascendent al României socialiste.

Scinteia — frontispiciu.

Casa din București, str. Ecoului nr. 29, unde se afla redacția ziarului „Scinteia” în 1932

zeta „Scinteia”, organul central al Partidului Comunist, apare într-o situație extrem de încordată, de luptă pe moarte și pe viață, dintre două clase... Tovarășii, Gazeta „Scinteia” în situația actuală capătă o importanță cu totul deosebită.

Partidul Comunist are sarcina colosală de a pregăti, organiza și conduce lupta pentru iesirea revoluționară din actuala criză...

Fără un organ central prin care să îndrumeze, să organizeze și să conducă această luptă, partidul nu este în stare să-și îndeplinească sarcinile sale. Gazeta partidului este cu atât mai necesară, întrucât membrii partidului și toți muncitorii revoluționari au nevoie să cunoască linia partidului în toate chestiunile care se pun la ordinea zilei.

Lipsa unei gazete centrale legale, cit și a publicațiilor de partid regulate impun și mai mult apariția „Scinteii” pentru ca tovarășii să-și poată desăvîrși cunoștințele în toate chestiunile teoretice și practice ale mișcării revoluționare. „Scinteia” a tratat de la început în coloanele sale problemele principale ale muncii partidului, ale mișcării revoluționare din țara noastră și de peste hotare, ale situației interne și internaționale.

Misiunea ziarului de a răspîndi în mase cuvîntul partidului, de organizator și mobilizator al claselor muncitoare, s-a manifestat cu putere în timpul pregătirii și desfășurării impresionantelor lupte ale cefeștilor și petrolștilor din ianuarie-februarie 1933.

„Nu prin «arbitraj» și «protecția legilor» a celor care au tras gloanțe în muncitorii cefești din București, ci prin lupta deschisă, cucerirea străzii, grevă sub conducerea Partidului Comunist vor putea masele cefeștiste să iasă învingătoare” — scria „Scinteia” din 1 iulie 1933.

Începînd din 1933, presa comunistă românească, semnalează în mod frecvent apariția, dezvoltarea și activitatea organizațiilor fasciste din România, raportîndu-le la pregătirile făcute de militarismul german în realizarea intențiilor sale expansioniste. După venirea la putere a lui Hitler, „Scinteia”, „Lupta de clasă”, „Tînărul leninist”, prezentau dictatura fascistă din Germania ca cel mai periculos dușman al independenței și libertății popoarelor.

Referindu-se și la problemele externe ale luptei revoluționare, publicațiile partidului informau masele despre situația și lupta celor care s-au ridicat pentru o viață mai bună, pentru înlăturarea

rea exploatării, pentru egalitate între oameni. „Buletinul” C.C. al P.C.R., nr. 21 iunie 1935, scria printre altele: „Sub povara crizei și a înarmărilor sute de milioane de oameni sînt aruncați în mizerie sfîșietoare.

Lupta de clasă zguduie lumea. Armata chineză se bate pentru eliberarea națională și socială a poporului chinez. Proletariatul Austriei, Vienei, Cubei, s-au ridicat cu arma în mînă contra fascismului. La Grivița Ghimes, proletariatul și țărănimea din România înfruntă ofensiva fascistă. L-roica clasă proletară în Germania, Bulgaria, Grecia, ține piept bandelor asanine fasciste. Unitatea în luptă a clasei muncitoare se făurește și, ca și în Franța, barează calea fascismului”.

O importanță deosebită capătă în paginile presei comuniste pregătirea ideologică a comunistilor. Subliniind rolul educației marxist-leniniste și a răspîndirii socialismului științific în rîndul maselor, în articolul „Sub steagul marxism-leninismului spre izbîndă” publicat cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea lui Marx, ziarul „Scinteia”, din 5 martie 1933, scria: „Mai adînc în mase, mai larg în mase trebuie răspîndite învățămintele marxism-leninismului. Mai neobosit trebuie popularizate menirea istorică a proletariatului, metodele luptei revoluționare, cu care l-au înarmat Marx și Lenin pentru îndeplinirea acestei meniri. Mai consecvent trebuie înfăptuite învățămintele marxism-leninismului în pregătirea, organizarea și conducerea luptei masele”.

Publicațiile ilegale ale partidului au militat pentru alianța țărănimii cu clasa muncitoare avînd ca hegemon proletariatul în frunte cu partidul marxist-leninist. Încă din primul său număr, în articolul „Situația țărănimii și sarcinile partidului”, ziarul „Scinteia” scria: „Țărănimă săracă și mijlocie poate să-și apere interesele sale numai în alianță frățească cu muncitorimea de la oraș”. În numărul din 5 martie 1933, același ziar susținea: „Alianța de luptă dintre țărănimă nevoiașă, și proletariatul industrial, sub conducerea Partidului Comunist Român, călit în lupta de zi cu zi, va duce la doborîrea stăpînirii burghezo-moșieresti și la înscăunarea guvernului muncitoresc țărănesc, singurul care are interesul și putința să dezlege problema țărănească în folosul țărănimii nevoiașe”.

Referitor la publicațiile editate de partid în anii ile-

galității în documentele de arhivă se găsesc numeroase informații cu privire la felul în care acestea circulau printre muncitori, cit și despre măsurile represive luate de autorități împotriva acelor care le tipăreau și răspîndeau. La 18 ianuarie 1934, Inspectoratul general de Poliție Iași trimite Poliției Tecuci o notă informativă cu privire la răspîndirea ziarului „Scinteia”, organul C.C. al P.C.R. În notă se spune că el a fost trimis regionalilor comuniste... pentru a fi distribuit muncitorilor și țărănilor de la sate”. De asemeni, în darea de seamă pe anul 1938 trimisă de Inspectoratul de Poliție Iași către Rezidența ținutului Prut se arată că la 1 martie 1938 s-au găsit ascunse într-un tub din curtea fabricii „Grechii” din Iași, printre alte publicații, și 11 exemplare din ziarul „Scinteia”, nr. 2 din 1938.

Date apropiate oarecum de adevăratul număr de publicații editate de partid, care circulau în raza orașului Iași, sînt oferite de raportul Inspectoratului regional de poliție Iași din 28 aprilie 1938 în care se arată că la Oficiul P.T.T.R. Iași s-a găsit un colet cu manifeste comuniste, expediat, la 14 aprilie 1938, din București și conținînd următoarele: „200 broșuri „Scinteia” din 1 aprilie 1938; 100 de exemplare din broșura cu accentuată tentă antifascistă intitulată „Fascismul român în lupta pentru instaurarea dictaturii sale și pregătirea războiului”; 100 de exemplare din „Unitatea clasei muncitoare și prima necesitate a momentului actual”, martie 1938; 300 manifeste intitulate „Cartea poporului român către muncitori, țărani, funcționari și intelectuali, meseriași și mici comercianți” și „Către toți cei ce doresc pacea”, ambele date aprilie 1938 și semnate C.C. al P.C.R.; 300 manifeste intitulate: „Știri”, unele purtînd data de 1 aprilie 1938, iar altele cu data de 12 aprilie 1938. Făcîndu-se cercetări pentru a se descoperi destinatarul — se spune în raport — au fost identificați mai mulți comunisti cu activitate bogată”.

Continuînd cele mai bune tradiții ale presei democratice și revoluționare din țara noastră, pe care le-a ridicat pe noi trepte, presa comunistă s-a dovedit, de-a lungul celor patru decenii de activitate, cel mai eficace propagandist, agitator și organizator al maselor.

D. IVĂNESCU

PRESA COMUNISTĂ

„Gazetarul din presă trebuie să fie luptător comunist, trebuie să fie activist de partid în acest domeniu de activitate”, spunea tovarășul N. Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative. Această apreciere apare de un profund realism pentru cel care cercetează publicațiile editate de Partidul Comunist Român de-a lungul glorioasei sale perioade de activitate. Presa Partidului Comunist din România a constituit steagul de luptă pentru progresul social al poporului nostru, al luptei sale pentru pace, independența și suveranitatea patriei, a însemnat cea mai puternică armă ideologică împotriva fascismului, a militat pentru unirea forțelor antifasciste, democratice, a fost apărătoarea valorilor culturale și oglinda aspirațiilor de bunăstare și progres social.

În pofida celor mai mari

greutăți pe care le-a învins în cele peste două decenii de ilegalitate, dînd dovadă de o forță nebanuită ce demostrează capacitatea sa politică și organizatorică precum și strînsa legătură cu masele muncitoare Partidul Comunist Român a editat pînă în 1944, peste 500 de gazete și reviste, legale și ilegale. Aflată în slujba adevărului, presa revoluționară românească reprezenta pentru P.C.R. tribuna de la care erau expuse ideile politice, ideologice, tactica revoluționară și în mod deosebit problemele majore, vitale ale maselor populare. În același timp, ea reflecta cu fidelitate creșterea istorică a rolului partidului în viața României, procesul său de maturizare, lupta pentru triumful ideologiei marxist-leniniste, a educării și pregătirii maselor pentru revoluție.

Păstrînd o formă impusă de cerințele presei legale, nenumărați publiciști demo-

crati se călăuzeau după problematica presei ilegale a P.C.R., și în mod deosebit după „Scinteia”, „Lupta de clasă”, buletinele C. C. al P.C.R.

Apariția, la 15 august 1931, a primului număr din ziarul „Scinteia” organul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a însemnat un moment de o deosebită importanță în viața mișcării muncitorești din țara noastră, a avut un rol hotărîtor în creșterea influenței ideologiei comuniste, în munca de agitație, organizare a maselor și propagandă. Acesta a văzut lumina tiparului cînd criza economică din 1929—1933 a declanșat un avînt puternic revoluționar al maselor muncitoare, cînd partidului i se cerea să fie unitar pe tărîm ideologic, organizatoric și tactic, în condițiile în care se impunea în mod imperios apariția unui ziar central de partid. În articolul de fond din primul număr al „Scinteii”, apărut în ilegalitate, se arăta: „Ga-

DETERMINISMUL ISTORIC ÎN SOCIALISM

care o exprimă fidel pentru că transformă necesitatea obiectivă într-o necesitate înțeleasă pentru toți oamenii muncii, pentru că mobilizează întregul popor la creșterea conștientă a istoriei.

Pe de altă parte, noile trăsături ale determinismului istoric în socialism se explică prin existența unui puternic factor subiectiv: activitatea creatoare, conștientă a maselor, în forme multiple de organizare, prin intermediul căreia se realizează cerințele obiective ale legiții istorice. Nucleul și forța conducătoare a acestui factor subiectiv creator, este partidul marxist-leninist. Rolul factorului subiectiv, creșterea acestui rol în făurirea socialismului și a trecerii la comunism sînt ele insele aspecte necesare, legitime, ale dezvoltării socialiste. Realizarea conștientă a istoriei în socialism este de neconceput fără rolul crescînd al factorului subiectiv. Modul concret în care se realizează cerințele obiective ale legilor dezvoltării, eficacitatea folosirii acestora depînd în mare măsură de acțiunea factorului subiectiv, de gradul în care masele populare ajung să cunoască legițiile obiective, în primul rînd prin însușirea temeinică a politicii partidului.

Călăuzindu-se după învățătura marxist-leninistă, aplicați creator la condițiile țării noastre, Partidul Comunist Român a finit și ține seama cu strictețe de necesitățile noastre istorice obiective. În analiza și aprecierea teoretică a problemelor sociale, în stabilirea sarcinilor și formelor organizatorice de activitate a maselor, a statului socialist, deci în elaborarea liniei sale politice, partidul nostru pornește de la realitățile concrete ale fiecărei etape istorice date, de la cunoașterea profundă a tuturor legițiilor sociale. Politica partidului este științifică pentru că pornește de la viață, pentru că nu se abate de la necesitatea istorică, ci, dimpotrivă se întemeiază în întregime pe această legitate, pe

care o exprimă fidel pentru că transformă necesitatea obiectivă într-o necesitate înțeleasă pentru toți oamenii muncii, pentru că mobilizează întregul popor la creșterea conștientă a istoriei.

În acest spirit documentele Congresului al X-lea al P.C.R., trasînd direcțiile viitoare ale dezvoltării României socialiste, au elaborat teza făuririi socialiste multilaterale dezvoltate în țara noastră. Evidențiînd încă o dată ce se înțelege prin făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea din 9 iulie 1971, referitoare la necesitatea îmbunătățirii activității ideologice, arată că necesitatea implică „și activitatea pentru transformarea conștiinței oamenilor. Poporul trebuie să acționeze conștient pentru rezolvarea tuturor problemelor ce se ridică în procesul făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate, să-și făurească în mod conștient viitorul. Aceasta impune luarea tuturor măsurilor pentru intensificarea activității ideologice și educative, activitate care trebuie să aibă un rol tot mai important în promovarea omului nou, în dezvoltarea conștiinței socialiste, în întreaga activitate de edificare a societății noastre noi”. După cum rezultă din documentele partidului nostru, în procesul de educare comunistă a oamenilor muncii, în elucidarea problemelor dezvoltării orînduirii socialiste, un rol deosebit revine cercetării filozofice, științelor sociale în general. Dezvoltarea multilaterală a orînduirii socialiste solicită aportul filozofiei materialist-dialectice, concepția despre lume a partidului comunist, cunoașterea profundă de către mase a acestei concepții care se află în centrul vieții spirituale a societății noastre, care stă la baza activității statului, a întregului organism social. Pentru a-și îndeplini cu tot succesul acest rol, investigația filozofică este necesar să se întreprindă mai direct în acțiunea desfășurată de partid, de întregul popor, pentru perfectarea vieții sociale. În acest fel cercetarea filozofică și în genere, cercetarea din domeniul științelor sociale poate contribui cu o mai mare eficiență la cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării societății noastre noi, la ridicarea și aprofundarea conștiinței noastre socialiste ca trăsătură esențială, majoră a determinismului istoric în socialism.

CELMARE ȘTEFAN

UN APORT IMPORTANT LA CAUZA SOCIALISMULUI

Consecvență în promovarea liniei sale politice externe, trasată de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, România a acționat și acționează intens în direcția stringerii prieteniei cu toate țările socialiste, ceea ce constituie un aport important la întărirea unității lor, a cauzei socialismului și păcii.

Partidul și guvernul țării noastre acordă o mare importanță dezvoltării continue, pe multiple planuri, a legăturilor de prietenie, colaborare și cooperare cu celelalte state socialiste, pe baza principiilor marxism-leninismului, internaționalismului socialist și întrajutorării tovarășești, pe temeniul normelor universale valabile ale relațiilor internaționale. Sensul fundamental al acestei colaborări și cooperării, care exprimă o necesitate obiectivă, rezultă din orinduirea socială comună, din idealurile și țelurile comune, îl constituie dezvoltarea fiecărei țări socialiste în parte, progresul ei multilateral și, pe această cale, întărirea sistemului socialist mondial, a pozițiilor și influenței socialismului în lume. Partidul nostru militează pentru afirmarea în sfera practicii interstatale dintre țările socialiste a unui nou tip de relații, bazate pe întrajutorare multilaterală, pe principiile egalității în drepturi, respectului suveranității și independenței naționale, neamsecului în treburile interne. Sint relații ce se deosebesc fundamental de raporturile existente între statele lumii capitaliste. În mod constant partidul nostru activează cu principialitate internaționalistă pentru refacearea și întărirea unității și coeziunii țărilor socialiste.

Desfășurarea evenimentelor demonstrează în mod grăitor că numai pe baza unei astfel de politici, numai acționând consecvent pentru colaborare și prietenie cu toate țările socialiste se poate asigura unitatea și coeziunea forțelor socialismului, creșterea prestigiului și autorității lor în lume. **„Între grija pentru înflorirea multilaterală a fiecărei națiuni, pentru prosperitatea patriei socialiste și principiile internaționalismului socialist, — spunea tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — nu există nici un fel de contradicție. Dimpotrivă, cele două laturi ale politicii partidului comunist formează un tot unitar, de nedespărțit.”**

Poziția partidului în problema relațiilor dintre țările socialiste, a principiilor care trebuie să le guverneze, este de un deosebit interes atât pentru epoca noastră — de trecere a omnirii la socialism — cât și pentru epoca următoare, când socialismul va fi învingător la scară mondială și când națiunea va continua să rămână o importantă realitate social-istorică, un factor fundamental al progresului. Această poziție se înscrie pe coordonatele necesității intensificării colaborării politice, economice și culturale-științifice între țările socialiste, suverane și independente, a întăririi prieteniei și solidarității lor tovarășești, spre binele cauzei socialismului, a păcii și progresului în lumea întreagă.

Privită retrospectiv, în pragul aniversării marii sărbători naționale a României, activitatea internațională a partidului și statului nostru relevă o perioadă bogată în acțiuni și evenimente menite să întărească și să amplifice colaborarea reciprocă, solidaritatea și unitatea țărilor socialiste. Un rol deosebit în dezvoltarea multilaterală a relațiilor bilaterale, în desfășurarea schimburilor de păreri și informații și în cunoașterea reciprocă a experienței în construcția socialismului și comunismului, l-au avut vizitele și întâlnirile dintre conducătorii de partid și de stat ai țărilor noastre și ai celorlalte țări socialiste.

Înscriindu-se în politica consecventă a partidului și guvernului nostru de a adânci continuu colaborarea, prietenia și alianța dintre România și Uniunea Sovietică, noul Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu U.R.S.S., semnat în anul 1970 la București, dă expresie hotărârii popoarelor celor două țări de a întări și pe viitor, în spiritul internaționalismului socialist și întrajutorării tovarășești, relațiile dintre partidele și popoarele noastre.

Tot pe această linie se înscrie și semnarea de către țara noastră a noilor tratate de prietenie, alianță și asistență mutuală cu Republica Populară Polonă și Republica Populară Bulgaria.

Aceste tratate constituie momente remarcabile ale legăturilor, cu vechi tradiții, între poporul țării noastre și popoarele țărilor vecine. Continuând, în condițiile actuale, prevederile vechilor tratate, care au avut o contribuție deosebită pentru dezvoltarea prieteniei dintre țările semnate, documentele menționate reflectă posibilitățile noi de întărire a colaborării lor multilaterale. Și acest lucru este firesc, fiind seamă de posibilitățile pe care le au în acest sens țările noastre, datorită marilor progrese realizate în evoluția lor politică, economică și so-

cială. Pe același făgaș se dezvoltă legăturile de cooperare și prietenie și cu celelalte țări socialiste vecine, cu toate statele socialiste din Europa. Totodată dezvoltăm largi relații prietenești, de colaborare și solidaritate, cu Republica Populară Chineză, precum și cu celelalte țări socialiste din Asia și America Latină.

O elocventă manifestare a preocupării permanente, a spiritului militant în care partidul nostru acționează în favoarea relațiilor de prietenie frățească cu toate statele socialiste a constituit-o recenta călătorie în țările socialiste ale Asiei a delegației de partid și guvernamentale conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Intregul nostru popor a întărit și reafirmat înalta apreciere dată de Comitetul Executiv al partidului activității desfășurate în cursul vizitei, aceasta având de asemenea un larg ecou internațional și bucurându-se de aprecierile pozitive ale opiniei publice internaționale. În convorbirile avute cu prilejul acestei călătorii, în documentele publicate, poporul nostru a văzut un prețios aport adus unității țărilor socialiste și a partidelor comuniste și muncitorești, unei antiimperialiste, solidarității internaționaliste mondiale.

Parte integrantă a sistemului mondial socialist, România își extinde colaborarea economică și tehnico-științifică cu țările membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, cu toate statele socialiste, dezvoltă colaborarea militară cu toate statele membre ale Tratatului de la Varșovia, cu toate țările socialiste. România este după cum se știe, una din țările fondatoare ale C.A.E.R. și militează în cadrul ei pentru a asigura o mai bună colaborare și cooperare cu țările socialiste, care să ducă la dezvoltarea fiecărei economii naționale și, totodată, la crearea condițiilor pentru largirea colaborării și cooperării cu alte state. După cum se știe, Capitala țării noastre a găzduit, la sfârșitul lunii iulie, sesiunea a XXV-a a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, la care au participat, la nivelul șefilor de guverne, delegațiile țărilor membre. Semnificația deosebită a acestei sesiuni constă în faptul că la ea a fost adoptat, în unanimitate, Programul complex al adunării și perfecționării în continuare a colaborării și dezvoltării integrării economice socialiste a țărilor membre ale C.A.E.R. În cuvântul rostit la dejunul oferit în cinstea delegațiilor țărilor participante, la sesiunea de la București, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, exprimând satisfacția pentru încheierea cu succes a sesiunii, a declarat că: **„Adoptarea în unanimitate a Programului complex creează o bază bună pentru dezvoltarea unei colaborări multilaterale între țările noastre. Aș dori să exprim convingerea că adoptarea acestui program va impulsiona dezvoltarea colaborării între țările noastre, va contribui la dezvoltarea economiei socialiste în fiecare țară și, totodată, la creșterea forței tuturor țărilor membre ale C.A.E.R. și prin aceasta, la creșterea în general, a influenței socialismului în lume.”**

Prin modul în care s-a desfășurat, prin spiritul și rezultatele sale, prin documentele adoptate, sesiunea de la București a C.A.E.R. va sluji fără îndoială intereselor colaborării țărilor socialiste, cauzei unității și coeziunii lor. În acest spirit activează constant și cu toată fermitatea Partidul Comunist Român care consideră drept o înaltă îndatorire a sa de a milita neobosit pentru dezvoltarea colaborării, atât cu țările socialiste membre ale C.A.E.R., cât și cu toate celelalte țări socialiste de a acționa pe toate căile pentru a-și aduce contribuția proprie, activă, la depășirea dificultăților, la întărirea unității tuturor țărilor socialiste, a încreșterii mișcării comuniste și muncitorești, la unirea tuturor forțelor antiimperialiste.

RADU SIMIONESCU

cronica

săptămânal politic, social, cultural

Colegiul de redacție:

AL. ANDRIEȘCU, ANDI ANDRIEȘ, (redactor șef adj.) N. BARBU (redactor șef adj.), CONST. CIOPRAGA, ION CREAMĂ, AL. DIMA, ILIE GRĂMĂDĂ, DAN HĂTMANU, MIRCEA RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, LIVIU LEONTE (redactor șef) GEORGE LESNEA P. MILCOMETE, ȘTEFAN OPREA (secretar general de redacție), CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU, CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE TATOMIR.

Prezentare grafică VALER MITRU

în exclusivitate pentru Cronica

ANCHETA INTERNAȚIONALĂ ROMÂNIA '71

văzută de: JAHY HOLT (Franța) ● Prof. dr. GIACOMO DALLA (Italia) ● HANS DE ROO (Olanda) ● DIMO DIMOV (Bulgaria)

Curiozitate de reporter? Imbold profesional? Indiferent de eticheta pe care am dori să o aplicăm actului de consemnare a opiniilor, impresiilor, sentimentelor și ideilor împărtășite unui publicist de către un oaspete de peste hotare — actual acesta este reeditat de fiecare dată cu aceeași fervoare.

GEORGE CUIBUȘ

Ce opinie aveți despre teatrul și cinematograful românesc?

JAHY HOLT (Franța): O actriță pe care o putem situa astăzi dincolo de cercul magic al scenei. Un mit al ecranului anilor de după cel de al doilea război mondial. O intelectuală a Thaliei. A apărut în circa 40 de pelicule franceze, engleze, americane; a susținut peste 300 roluri în repertoriul clasic și modern pe scenele pariziene.

„La Paris, unde m-am stabilit acum patruzeci de ani, gindeam adesea la meleagurile natale, la Oltul nostru, la Slatina, la București. Și, iată-mă aici, în orașul acesta imens, în care lumea e altfel decât în copilăria mea. O lume nouă, în care nimeni parcă nu-și simte povara anilor. Un oraș al tinereții perpetue, așa spune. Dar să mă opresc la cei de care sint legată prin profesie: am întâlnit în teatrul și cinematograful românesc o nouă generație. Nottara, Tănase, Lucia Sturza-Bulandra sint istorie. Au rămas în schimb cei tineri, cei tineri de ieri, cei tineri de-acum. Teatrul românesc e surprinzător de vibrant și cotidian. M-au bucurat deopotrivă inovațiile ca și tenta tradițională proprie școlii de interpretative. Am discutat cu actori, regizori, critici teatrali. În rezumat, evantaiul preocupărilor lor e similar cu cel al reprezentanților mișcării teatrale din marile centre culturale ale lumii. La București, am văzut spectacole excepționale. Românii au un talent înalt pentru teatru. Și acest talent, știți prea bine, a fost aplaudat de un întreg Paris pe vremuri, fie că era vorba de Yonnel, de Alice Cocea sau de Ventura. Astăzi ne-a mai rămas Elvira Popescu, „marea doamnă a teatrului francez contemporan” — actriță inimitabilă în comedie. Și dv. aici, actori și regizori, oameni de teatru și de cultură slujiți cu pasiune scena și ecranul. Aveți un Beligan, un George Constantin, un Marinescu — și mulți alții ale căror nume îmi scapă — dar toți demni continuatori ai școlii noastre naționale de teatru. Găsesc această școală mai puternică ca oricând, mai viguroasă decât multe altele de mare reputație, și aceasta într-o epocă în care pesimiștii vorbesc de o așa-zisă criză cronică a nemuritoare Thaliei.”

Ca om de știință, cum vedeți mersul ascendent al mișcării științifice românești?

Prof. dr. GIACOMO DALLA TORRE: Savant de prestigiu mondial. Directorul Departamentului medical al Sanatoriului Marin Lido — Veneția.

M-au interesat în mod special în cariera mea activitățile medicale cu caracter științific, eu însumi fiind cercetător de profesie. Am constatat că în România asemenea activități se desfășoară sub bune auspicii: statul și guvernul român prezidează și încurajează munca științifică. La București și în alte centre medicale de frunte din țara dv., am fost oaspetele unor instituții medicale specializate a căror activitate se situează la nivelul unor recunoscute centre de acest profil din țări cu vechi tradiții medicale. E un fapt recunoscut de lumea științifică internațională, că România ocupă în medicină un loc aparte. Nume ca Victor Babeș, Levaditi, Gheorghe Marinescu, Ioan Cantacuzino, C. I. Parhon, Ana Aslan nu mai au nevoie de nici o prezentare. Mă bucură faptul că opera continuatorilor școlii românești de medicină în multe cazuri pe cea a dascălilor mai sus citați.

Impresiile mele despre oameni și locuri: Ele se îngemănează cu cele privind frumoasa operă a corpului medico-sanitar din țara dv. și a cercetărilor în științe medicale. Am remarcat la aceștia din urmă — balneologi, chirurgi, reumatologi, fiziologi sau chimiști — dorința tuturor de a păstra nealterate comorile naturale ale României — Carpații, marea, stațiunile de sport și agrement de odihnă și turism. Forurile românești interesate încercă să găsească formule adecvate pentru salvagardarea și protejarea naturii, pentru prevenirea fenomenelor de poluare a mediului inconjurător. Sint sigur că contribuția oamenilor de știință români la asanarea mediilor poluate de pe mapamond se va înscrie sub semnul bunelor tradiții ale școlii științifice românești, că această contribuție va trezi ecouri demne de ascultat în Europa de vest sau alte zone amenințate în prezent de spectrul acestei așa-numite maladii de civilizație.”

HANS DE ROO: Compozitor și dirijor: 30 de ani de activitate muzicală. Directorul Filarmonicii din Haga.

„Totul mi s-a părut în România a fi așezat sub semnul muzicii, al ritmului și melodiei. M-am interesat de procesul de creație muzicală, de receptivitatea publicului, de repertoriile concertistice, și, pot spune cu bucurie că la dv. n-am întâlnit în domeniul muzicii simfonice, de pildă, exhibiții și extravagante de felul celor semnalate

în unele țări apusene. Am ascultat lucrări semnate de compozitori români în primă audiere, piese noi, alături de altele intrate de mult în repertoriul lăcașelor dv. de cultură (în acest sens, aș putea cita nume de autori și opere demne de reținut; nu o voi face bineînțeles din lipsă de spațiu). Comprind datele culese, pot susține că există o varietate un echilibrul al repertoriilor și un simț al măsurii care fac cinste românilor: severitatea stilistică promovată în sălile de concert din România acuză așa-numitele experimente cu care ne-au obișnuit creatorii de ultimă oră de pe la noi; aș spune mai mult: actuala diversitate care colorează în sensul bun al cuvintului creațiile muzicale românești vizează un proces continuu de educare a spectatorilor melomani, un sondaj privind gusturile și preferințele. Cât despre creatorii români, ei au la îndemână o adevărată mină de aur: inepuizabilul folclor românesc de care nu pot uita nicicând. Dintre aceștia, va fiși mi-miracolul, capodopera. Văd în această unică simbioză urma marilor fondatori ai muzicii clasice românești, urma creației populare autentice, urma lui Enescu. Și peste toate, semnul cert al triumfului.”

Cum priviți eforturile poporului român de a-și făuri un viitor pe măsura aspirațiilor sale?

DIMO DIMOV (Bulgaria): Student — Institutul de tehnologie a chimiei și metalurgiei din Sofia; autor al unor cercetări în domeniul chimiei aplicate.

Recunosc că m-am așteptat să descopăr că România este o țară atât de frumoasă și interesantă. Bucureștii au întinerit în hlami-da noii arhitecturi moderne, care se integrează armonios în ansamblul vechiului oraș. Este o capitală europeană de prim rang în care pulsează o viață dinamică. Aceeași viață multiplă se poate remca și în alte centre ale țării nu numai la București.

Impresii de călător: Una mai aproape de vîrsta mea: am observat o mare afluență de tineri, care-și petrec timpul liber într-o atmosferă de loc formală în cadrul instituțiilor culturale de la dv.: cluburi studențești, muncitorești, case de cultură, cinecluburi, asociații sportive. Am remarcat că tinerii români sint firi deschise. Cu mulți am stat de vorbă la București, pe litoralul Mării Negre, în Moldova. Sint nu numai convivi agreabili, ci și interlocutori de spirit, de nuanțe fine, și toți abordează cu seriozitate atât problemele lor de viață, cât și diverse chestiuni privind ansamblul societății, morala și etica lumii contemporane. Dar, dincolo de acest aspect pe care l-am evidențiat poate cam protocolar stă faptul că românii, indiferent de generație s-au angajat cu brațele și cu mintea într-un efort demn de considerație. Aportul dv. la cauza socialismului și a păcii este deosebit. Pe noi, tinerii ne bucură mult să auzim că cei de o seamă cu noi doresc să coopereze, să trăiască într-un climat pașnic, să schimbe idei.

Știm că românii au format în anul trecut un zid de netrecut în calea apelor pustitoare din timpul catastrofelor inundațiilor. Este un act de bravură și eroism care reflectă frumusețea morală a poporului dv., dragostea sa față de oameni, față de patria socialistă.”

(Va urma)